

بسم الله الرحمن الرحيم

سكروٲل ٲه ابرو كنبل

(شعري ٲولكه)

محمد خليل مهمور مسلد

Ketabton.com

تړون

د هغو بي درکه پښتنو په نوم چې تر مودو
مودو په خپل وطن کښي بي درکه دي- او
خويندي، ميندي يې د راتلو لارو ته گوري-

په تابه بوتې زرغونه وي
زه خواره هيله د راتلو درته لرمه

ټول حقونه دليکوال سره خوندي دي

- د کتاب نوم : سکروتي په ايرو کښې
- ليکوال : محمد خليل مهجور مسيد
- اول چاپ : ۲۰۲۱م
- کمپوزنگ : رياض ساحل (03412311323)
- ټاټل : حمد الله (خوازه خېله بازار، سوات)
- شمېر : ۱۰۰۰
- بيعه : ۲۵۰ روپۍ

د مېلاوېدو درک:

- يونيورسټي بک ايجنسي پېښور
- اباسين کتاب پلورنځايي (قصبه کالوني، کراچي)
- صاحبزاده سټيشنرز اپنډ بک سيلرز ډېره اسماعيل خان
- عبدالله بک ايجنسي بولان مارکيټ ټانک-خېبر پښتونخوا

سرليک

بسم الله الرحمن الرحيم

وايي د مشرانو خبرې د کاني کرښې وي - متل دای - " د لمر په وړانگو کښې ډبوي بلؤل کار د حماقت دای " بېشکه ساده توب خو خود دای چې پر آسمان ځلانده لمر وي ، او يو څوک په ورغوي ډبوه گي- گرځوي خلکو ته د لمر وړانگې ښايي -- بالکل همدغسې د ادب د يو ادنا وگرکي تاثرات د يو لوړ ادبي شخصيت په باب بې معنا او بې ارزښته وي -

د يو چا په ژوند ، شخصيت، علوميت او چوپړ ليکنې هسې هم مشکل کار دای او بيا چې يو زده کوونکی د ښوونکي په حقله يا مريد د خپل پير په باب قلم پورته کوي په تور ژمي تخرگونه خولې کوي او بيا چې د هار تاوده سبا ، بېگيا وي او په هسې تاودشت کښې په ايرو کښې د سکروتيو چنؤل وي - خولې څه چې لکه د اهنگر په بټي- کښې د اوسپنې ويلول دي -

مور د غرونو خلک يو غرونو کښې گرځېدل راگرځېدل سره بلد يو- کله کله به چې په چگو غرو ختلو بيا مو اول د لارې تعين کولو چې له کوم لوري به خېژو -

د عليقدر محترم زما پير او غايبانه استاد محمد خليل مهجور صېب شخصيت هم هغه لوړ غردای چې سرای وار خطا کوي چې د شتمن شخصيت يې په کوم اړخ اول خبره پېل کړم -

د عاليقدر محمد خليل مهجور صېب پيژندگلوي زمور و خلکو (وزیرستانيانو) ته څه خاص اړتيا نه لري ځکه چې دې هغه د نوم او نېکنامی- سره زمور واره زاره بلد دي- البته د وزیرستان نه بهر پښتنو ته د ور پيژندلو په خاطر دې عليقدر له تعارف پېل کؤم -

د عليقدر خپل نوم محمد خليل دای په کلي - گاوند کبني د استاد خليل يا ډاکټر خليل په نوم پېژانده شي - او د ادب په نړۍ کبني يې ځان ته د مهجور تخلص خوښ کړای دای - مهجور صېب په قام مسيد / ماسيد دای - په ماسيد کبني منزای دای او بيا په منزلي کبني د برومي خپل قبيله سره تعلق لري - د وزيرستان په منځنۍ منطقه ډيلي / شنکۍ کبني يې د مارچ په 15 مه نېټه کال 1951 کبني د نوموړي ارواښاد محمد يعقوب خان په ديني کورنۍ کبني سترگې وغړولې - د عاليقدر مهجور صېب نيکه چې وزيرستان کبني د "ابا" په نوم پېژنده شو يو لوی ولي الله تېر شوای دای - همدغه لامل دای چې په گرده منطقه کبني د عليقدر کورنۍ ته خلک د قدر په نظر گوري -

استاد مهجور صېب لومړنۍ زده کړې په خپل کلي کبني تر سره کړې بيا تر اتم ټولگي پورې دې کړمه مېدل اسکول (منځنۍ ښوونځی) کبني پاتې شو او د هايي سکول (عالي ښوونځی) کانينگرم نه يې په کال (1965 - 66) کبني د لسم ټولگي سند تر لاسه کړو -

دارنگ يې د ټانک کالج (پوهنځی) کبني د دولسم ټولگي پورې زده کړې وکړې او بيا کال 1969 کبني يې په وانه کبني د ډسپنسر د تربیې سند واخيست -

د ډسپنسر د تربیې نه پس هغه په کال 1970 کبني جمرود خېبر ايجنسۍ کبني په دارالمعلمين / ايليمينټري کالج کبني داخله واخيسته او په تکميل يې په کال 1971 کبني د نوبار تحصيل اضافېل کبني په حېث د يو معلم / ښوونکي کار پيل کړ -

بيا د ښوونکي په حېث وزيرستان ته راغی او د خپل کلي سره دوه درې کلوميتره نژدې هايي سکول شنکۍ کبني يې د درس او تدريس کار پيل کړو - هغه د تدريس په علومو کبني د سي ټي او بي اېل سندونه هم

اخيستي دي - مهجور صېب تر ريتايرمنت پورې د درس او تدريس مبارکې دندې سره وابسته پاتې شو او بيا په کال 1998 م کښې د کورني مشکلاتو لامله د حکومتې خدماتو نه رخصت/لاس واخيست-

عليقدر مهجور صېب د درس او تدريس نه علاوه په نورو وختونو کښې د طبابت کار هم کاوه - هغه يو تکړه منلے حکيم او طبي ماهر هم دای د کلي په خوا کښې د "ډيلي بازار گوتي" کښې يې تر هغه وخته دغه انساني خدمت کاوه چې نابيره په گړد وزيرستان يوه توره سيلی راغله او وزيرستان ړنگ شو - مهجور صېب هم لکه د نورو کليوالو په نۀ زړه له کلي کډه وکړه او اول ټانک - ډيره اسماعيل خان کښې دېره شو چې د وطن د رغېدلو جوړېدلو اميد يې پاتې نۀ شو د سمندر و غاړه کراچي ته يې کډه وکړه او نن سبا د کراچي په ستر ښار کې د ژوند پاتې سبا بېگا اړوي - او باوجود د ناروغی او زړېوډی د خلکو په کلک اصرار او غوښتنه دارو درمل مريضانو ته ورکوي - خدای متعال دې صحت ورکړي چې له فېضه يې تر ډېره برخمن و اوسو - آمين

مهجور صېب لا د اتم ټولگي زده کوونکے و چې شاعري يې پېل کړې - عليقدر اولنی نظم د ۱۴ اگست په ورځ کال 1964 کښې د (د آزادی په ورځ سرخط لاندې مېل سکول کړمه کښې پېش کړو - دې هغه ډېره شاعري ضايعه شوې ده - عليقدر وايي په زرهاو اشعار يې د نژدې تېر وختونو ستر زيانمن جنگ او جدل لامله ضايه شول - او يوه حصه يې بچ پاتې شوه - چې هغه يې هم ډېره په منت زاری او خواری تر لاسه کړه - دا هغه ټوټې ټوټې را ټوله کړې شوې شاعري ده چې د پخوانو وختونو رنگ پرې غالب دای - البته خۀ مواد داسې هم شته دای پکښې چې د حالات حاضره درک پکښې موندل کېدای شي -

په دغه شعري ټولگه "سکروټي په ايرو" کښي د هغو زمانو ليک هم شته دای چې عليقدر د شپږم - اتم ټولگي زده کوونکای و. د هر زمان يو ځانگړای خپل انداز وي چې د گړد ژوندون احاطه کوي. د يوې ټولني ادبي رنگ هم هرومرو دې هغي طرز يا انداز تر تاثر لاندې رادرومي. استاد مهجور صېب د خپل دور يو تکړه او ځيرک شاعر دای - د عليقدر شعري ټولگه دې خپل دور عکاسي کوي او په ډېر ښکلي انداز کښي يې د خپل دور ترجماني کړې ده -

لکه څنگه د وخت په تېرېدو بدلون يو قدرتي عمل دای همدغسې د ادب انداز هم د زمانې د غوښتنو سره بدلېږي را بدلېږي - د عليقدر شاعري کښي ډېره سادگي ده د ټکو انتخاب يې خوندور دای عام فهم ليک يې کړای - مشکل پسندي نه خوښوي - د قام، اولس په ژبه کښي شعر يې ليکلای - ده تر خپله وسه کوشش کړای چې په شعر کښي د ابهام نه ځان و ژغوري گونگای شعر نه وليکي - مهجور صېب د قام اصلاح غواړي ظاهره خبره ده قامونو کښي عوام زيات وي د خواصو په پرتله - ځکه ده کوشش کړای چې بېخي ساده الفاظو کښي خپل پېغام تر اولس ورسې - ځکه چې د ده د شاعرۍ اصل موخه يا هدف د قام اصلاح ده - ځان ښوونه يا داسې شاعري نه ډډه کوي چې د قاموسونو له سينو را ايستلي، پور را وړي، گران او پردو ټکو باندې بار وي - باوجود د دې چې هغه يو معلم پاتې شوای او د پنځو ژبو معياري پښتو، اردو، عربي، فارسي او انگليسي ليک لوست کښي پوره مهارت لري -

د عليقدر مهجور صېب په ليک کښي د پخوانۍ املارنگ غالب دای - پخوا زمانو کښي به د شعر دننه جوړښت په حواله د قيود او حدود پابندي کېدله خو دومره هم نه وه څومره چې ننني وختونو کښي لکه د "ينگي" پړای ترېنه جوړ شوای دای - دا وجه ده چې د عليقدر مهجور صېب

په شاعري او هم په املا کښي د کلاسيک دور اثار جوت بسکاري- عليقدر له اويو او بره عمر کښي راهي داي حکه و سپيڅلو پخوانو پخوانو ته نژدي پاتي شوای- لهدا په کتاب کښي به پخواني رنگ غالب وي خود دي دا مطلب هم نه داي چې مهجور صېب د نوي انداز سره بلد نه داي خدای متعال د و مره استعداد ورکړاي چې د منشور او منظوم ليک په هر صنف کښي يې طبع ازمايي کړي حتا چې ازاد نظم او د هايکو غوندي نوي طرزونو کښي هم ساه بندي نه محسوسوي- خو متاسفانه چې په وطن راغلي د بدبختي- سيلی- د عليقدر رنگا رنگ گلدستي نه وای ماتې کړي-

دلته که زه د يوي نه هېرېدونکي خاطرې/ ياد ذکر نه وکړم- لوی خيانت به وي زما د خپلو احساساتو سره او هم د عليقدر د عمرونو ليکنو سره چې خاورو کښي خاورې شوې دي- هغه داسې چې، مېهور صېب ټينگار راباندي وکړ- چې وزيرستان ته لاړ شي زما د کور زيارت هم وکړه که زما کوم ليک درته په لاس دراغې هغه در سره خوندي کړه او ماته يې را وليږه- خدای توفيق راکړ وراغلم د کور دروازه کښي کولپ و- خلاص مو کړ انگن کښي ودرېدم داسې راته محسوس شوه کومه هديره کښي ولاړ يم د کور ديوالونه غمخپلي وو- تا به گمان کاوه د کور هر کونجای ماتم کوي- د عليقدر د ناستي خای/ کوټه زنځير مو خلاص کړ- لکه د خوبونو په دنيا کښي سراي گډ شي- لکه څوک دي چې درياب ته ور ديکه کړي او د اوبو په خرڅني کښي راگېر شي- په کټونو بستري پراتې وې خو لکه د خاورو مخونه/ غلافونه ور واغوندي- د عليقدر لماری له کتابونو ډکې وې خود واینو/ اینوزور و- زياتره کتابونه واینو خاورې کړې وو چې و کوم کتاب ته به دي گوتي وروري د خړو دورو سره به پر زمکه راتوی شو- ځيني کتابونو باندې د کوټي چت نه د باران څاڅکي را څخېدلي او په لمارو کښي داسې ويلي شوو وو چې تا به گمان کاوه د لماری خپله حصه ده-

دلته د جنگ هغه برکات او ثمرات را معلوم شول چې مونږ ته په برخه کښي ورسيدل -

د عليقدر فقط يو نظم چې ده 1970ء عشره کښي د حيات اباد/ پېښور په يوه روغتون کښي ليکلای وۀ چې عليقدر د ناروغۍ پر بستر پروت و نور د دومره لويې خزانې څخه زۀ خالي لاسونه را و وتم کومه چې عليقدر مهجور صېب له کال 1965 راهيسي خوندي ساتله او وخت په وخت يې په خپلو زرينو خيالاتو احساساتو پراخوالی ورکاوۀ- نن پکښي پرته له خړو خاورو او دورو بل څه په لاس نه راغلل- دا هغه لويه سانحه ده چې د يو ليکوال فکرونه او احساسات پکښي وژل شوي دي- جنگونه که يو لورای انسانان وژني- ورانۍ جوړوي بل لورای که انسانان ژوندي هم پاتې شي د هغوي فکرونه ورله و وژني-د عليقدر مهجور صېب د دغې لويې ادبي اثاتي په ضياع که مور د هغه د ليک هر هر تکای و ژاړو- ازاله يې ممکنه نه ده- نور دې جنگونه نه وي- جنگونه د بربادۍ نوم دای- جنگونه د تباهۍ نوم دای-

د عليقدر مهجور صېب کوم چاپ اثار نشته البته غير مطبوعه موادو کښي د "جامدين کاکا ليکونه" د وزيرستان د آزادۍ په زيار او قربانيو يو ناول "زما بي وسي او زما آزادي" او يوه واره غوندي افسانه "تللي تللي خلک" شامل دي -

د عليقدر شعر او شاعري ډېر اړخيزه ده- د جلا جلا رنگونو يوه شنه سره زرغونه ده- د دينيت ، قاميت ، وطنپالۍ، د بي زولو انسانانو په بدحالی- د زگيروي- د استبداد په خلاف د سرغړونې او په اوږو کښي د مالگي په مقدار چې د شعر خوند پر خپل ځای وساتي، د رومانيت يوه اعلا مرقع ده-

که دلته د مهجور صېب د هر اړخیزې شاعری نه د حوالو او اشارو په صورت کښې په مثل د "مشت نمونه خروار" را وانځلو، لوستونکي خوند نه شي ترېنه اخیستلای.

علیقدر په نظم - غزل دواړو کښې برلاسي لري او په دواړو صنفونو کښې د مقصدیت او پیامبري صفت څرگند او واضح ساتي - د بېخایه هرزه گوښی - مبالغې او صنایع و بدایع نه د قلم نوکه ژغوري او شعر کښې د خوند سره د پند موخه هم نه هېروي - علیقدر وایي لا د اتم ټولگي زده کوونکی وم چې د تخیل وړو وړو مېرو نارامه کړم - ظاهره ده چې څوک دومره وړو کوالي کښې د شعر ښاپېری ته په نظر کښېوځي تر زړېوځی به څومره تجربات ځان سره خوندي کړي ځکه د یو هسې شاعر په شاعري کښې پاخوالی هم و کوم صناعي توریو کښې ژباړلو ته اړتیا نه لري -

ځوانی د هر چا میراث دای څوک هم ترېنه بې برخې کیدلای نه شي - او د ځوانی عمر هغه ښایسته عمر دای چې تر اخره یې هم سرای ارمان کوي -

د مهجور صېب کتاب کښې اولنی برخه کښې غزلونو ته دویمه کښې تودو نظمونو او د پای برخه کښې یې قطعات او هایکو ته ځای ورکړای -

ځکه دلته د مهجور صېب د ځوانی د غزلونو څخه نمونې را اخلو -

علیقدر غزل هم داسې لیکلي چې په هر بېت یې ځانته مقاله لیکله شي - دې هغه په غزل کښې هم د قامیت - وطنپالی - رنگ غالب دای - زیاتره غزل یې د رومانوي رنگونو نه پاک دي ټکي یې اسان مگر په معنا ترینگلي کارولي دي - گویا غزل یې هم انقلابي دي - یوه غزل کښې د خپلو احساساتو ذکر داسې کوي:

څه خو مې خيال د پاتې شويو ارمانونو ساته
ډېر پوره شوي دي مرگيه بس يو څو پاتې دي
په گل وطن راغلي د کړکېچن وختونو او يادونو په باب وايي:
يو ښکلې باب شي د تاريخ ترې جوړېدلای آشنا
دومره قيصې د رنگو پنگو هديرو پاتې دي
د خانانو زامنو ته مخاطب شواي چې تاسو پښتونولي ته کومه تيره و وهله -
وايي:

ماته په کومه ځله پېغور د بي ننگۍ را کوي
د خان زمانه تا کښې هم څه د پښتو پاتې دي

بل ځای ورته وايي:

ستا د کوټ او پتلون قدر د خان زويه دلته نشته
چې جامه يې د پښتون وي که شيانه دي قدر من دي
د پښتونخوا د غرونو لوټمارانو/ شوکمارانو څخه مو خبروي - وايي
خزانې د پښتونخوا د غرونو يوسي
د دې دنگو دنگو غرونو غله هم شته دي
کله کله د رومانيت نړای رنگ پرې غالب شواي چې بېخي په
پر دو کښې خوندي داى لکه وايي:

روغ سپړای يمه په څه نه يم دلبره
خوپه زړه د ننه ښه نه يم دلبره
چې مه جور دې لټوي ته نه مونډېرې
چې مې غواړې بيا به زه نه يم دلبره

د رقيب تنگ نظري يې په گوته کړې وايي:

رقيب ژاړي چې مهجور او جانان يو ځای
 ده پۀ سترگو دي ليدلي سره گرځي
 بل ځای د محبوب بي نيازي او سر زوري ته اشاره کوي :

ما چې زلفي يادې کړې سپين مخي راته وويل
 بيا گوره په سپينه ورځ د شپې خبره و نه کړې
 د وخت د مذهبي خلکو نه هم پوښتنه کوي ورته وايي:

وژل چې د مېرې ملا صاحبه گناه بولي
 روا شو قتلول ستا پۀ تقرير د هغو خلکو
 د وخت تېري زياتي ته مخاطب دای وايي:

د گلونو لومې گد شو ځکه ژاړم
 خپل پردي چې دا پۀ ما کوي دا څۀ دي؟
 له غاصبانو پوښتنه کوي - او وايي :

غريب بنیان کښې هم خولي دای تۀ خپل کوټ وگوره
 دا پۀ گرمۍ کښې پۀ غريب پورې خدا نه ده څۀ؟

ستاد پنځو ستورو هوټل کښې شته شراب او کباب
 وچه ووږی مالۀ تنبو کښې هم روا نه ده څه؟

د پښتني خورکۍ پۀ بي ستري او بي مهاره آزادی باندي ژړا کوي
 او داسې منت زاری کوي-

خوري پښتني بي ستره مه گرځه پېدا کړه
 کومه غېرتي جذبه چې وه مالۀ ترور کښې
 بل ځای بيا و پښتنو پېغلو ته مخاطب شواي:

څه خو گرم يو خپل څه د حالاتو پۀ قصور کښې
 ورو شوه حيا ختمه د پښتون په لور او خور کښې

د وزيرستان تاريخي حماسي وختونو ته يې هم اشاره کړې او خپل اتلان يې نازولي دي- وايي:

خوند و د غزا د تېرو تورو په پرکار کښي
پروت چې شهيدان وو سرې سيورې د پرېغل کښي
د وزيرستان په وړانولو يې کچې خفه دای او غالباً د هر غزل په يو نيم بېت کښي يې ذکر کړای دای - وايي:

چې کوم کوډگر په گران وزيرستان وکړلې کوډې
کوم خای چې به گلونه ټوکېدل هلته مورچه ده
د وطن په تنکو گلالو پسې ژړا کوي او ظالم ته منت کوي چې دا د تنکو گلونو لو پرېردي- وايي:

زړه دې کانی دای ظالمه څه بې وخته دې تيار کړو
دا تنکی ځواني يې گوره دا زلمی د مرگي نه دای
د پښتون په وېش يې زړه آرې دای- وېش کوونکي ته داسې وايي:
د پښتون په لړ او بر کښي چې وېش پوخ شي
شابه زور ورکړه تورمخيه خپل دېوال ته
د پښتو ژبې په ناقدري د باباگانو ژړا خوبونو کښي ويني- وايي:
ما خوب ليدو چې څوک پښتو د دوزخ ژبه بولي
په دا خبره سمدستي روح د حمزه و ژړل
د پښتونخوا په بدحالی له واکدارانو پوښتني کوي او پېغور ورکوي- وايي:

د کشمير ظلم دې لمحله لمحله په خله دای جاري
په پښتونخوا چې کوي ظلم بې زبان يې که نه؟
او بل خای بيا د پښتونخوا و بدبختی ته اشاره کوي او وايي چې:

چا کړې د دين په نامه بڼه چا د دنيا په هيله
چانه دې و ژغورو د گراني پښتونخوا گرېوانه
د کلي وطن و لباسي غمخور خلکو ته داسې گويان دای چې:
غم د خپتې دای د قام په نوم اخستی
د وطن هر يو واکدار ته فکر و کړه
د وطن غم پلوري چې بونه ډک کړي
ووت دې ورکړو اوس دا پلار ته فکر و کړه
د عليقدر په غزلو کښې پند او نصيحت هم شته د م - هغه د شعر
د لارې د وعظ کار هم تر سره کړای - وايي:
احترام د هر سړي کوه مهجوره
خود هر سړي نه پلار مه جوړه
بل ځای د راز خوندي نه ساتلو په باب وايي:
د راز ورغومي به دې شي ټول د لېوانو خوراک
د زړه له شپول دې د رازونو که رمې و ايستي
بل ځای د دنيا بې ثباتي ته اشاره کوي او لاروي ته وايي -
رنگ څلي چې گوري نو بيا دومره فکر هم کوه
دا هم د چا بنکلي وجودونه وو چې خاورې شول
د وخت پاخه متلونه يې هم د شعر په جامه بنکلي کړي دي يو
ځای کښې ليکي:
چې ژنای مشر شي د کلي تباهي له بس دای
ژني د کلي شول مشران اورونه ولگېدل
د نني دور خود غرضی او ځانځانی ته يې ډېر عجيبه توري
موندلي دي ته به وايي په آب زر نويسته دي - وايي:

تقدس د هر تړون دو مړه خيرون شو
چاته "خپل" وئيلے نه شمه شر مېرېم
د پشتون رواياتو او اقدارو بې قدرې په کلکه غندي - يو شعر کښې وايي:
پښتنې شملې مې داسې راته اووې
"مه مې رډه په داسې سر چې ټيټوي مې"
عليقدر مهجور صېب په خپلو غزلو او نظمونو کښې د خپل وطن
ذکر فکر د شعر لازمه برخه گڼي وايي:

چې وير د وران وزيرستان مې په غزل کښې نه وي
لکه چې ذکر د جانان مې په غزل نه وي
بل ځای بيا په لوستونکي ټينگار کوي چې زما ليک و نورو ته هم ورسوه -
وايي:

خپل يې و لولئ او بل ته يې هم ورسوئ
قيصه د قام چې د نقصان مې په غزل کښې نه وي
او بيا همدغه غزل کښې د گډد افغانيت په باب ليکي او ذکر يې پر
ځان فرض گڼي -

ردي ټوکړی ته يې ور واچوئ او مه يې لولئ
چې درد او غم د خپل افغان مې په غزل کښې نه وي
د نام نهاد خوندي چالباز غمخور گرېوان ته لاس اچوي د گډې
بدبختۍ سرغڼه يې نوموي او ورته وايي:

لاړل سستا بچي سپلانو د لندن ته
شاگردان دې په سرو وينو لامبل غواړي
د خپل کلي وطن نه د مهاجرت په باب بېخي زيات خفه دای او
ځان ته پېغورجنې وايي:

د خپل "بورې" ټوپک په خوا کښې مړه وای
 خو مونږ له توپو ټنښتبدلي نه وای
 زړې جامې او دا زړه لویټه
 خوربې خورزه خورمې لیدلې نه وای
 و خپل قام ته مشورې ورکوي چې له بدبختیو رابهر شي لاره ورته
 ښایي او ورته وایي:

یا خود وخت د سامري د غوا بچای مه پرېږده
 او یا گیله په خپلو څڼو هاروني مه کوه
 په وزیرستانی لهجه کښې یې طبع آزمایي کړې او ښه خوندور
 نظم غزل یې لیکلي دي:

د وزیرستانی لهجه دې یوه غزل مقطع کښې وایي:
 میدون دې مینې کشې بې خوفه بې خطره گرځي
 مهجوره تل کوي بې تیرې ننگیولي مشقینه
 مهجور صیب په پښتو میئن شاعر دای هغه د پښتو په باب کار
 کول غواړي او ملگري غواړي:

یو جماعت راته پکار دای د پښتو د تبلیغ
 یو څو کسانو ارادې د سه روزې کړې دي
 بل ځای بیا وایي:

زیاتوب د علم غواړي نورې ژبې زده کول هم
 لیکو، لولو او وایو په پښتو کارونه کیري
 پښتون د ځان احتساب ته مراجعه کوي چې خپل گوگل کښې سر
 د ننه کړي- وایي:

پښتون دې خپل کتاب د عمل و لولي څه وايي
فرقي فرقي پښتون دای عذابونه دي ورپرې
د وزيرستان د راتلونکي په حواله خوشبين نه دای بلکې خدای
مه کا څه بل رنگ پېشنگويي کوي:

په گران وزيرستان کښې لا پاسته نوي ازغي دي
مهجوره خلک وايي سره گلونه دي ورپرې
کله کله شاعر د ځان سره په ترمو ترمو ژارې ځکه چې د حالاتو
زاکت ويني د قام بربادې ويني د راتلونکي په باب يې علامې ځوروي دا
ځکه چې شاعر سترگور وي-هغه ، هغه څه ويني چې ډېر کم يې بل څوک
ويني-مهجور صېب داسې په زړه بار درانه ساعتونه داسې بيانوي- وايي:
چې زړه له غمه شين شي نو له سترگو اوبنکې څاڅي
په شين آسمان چې ورپخ نه شي باران کله ورپرې
او بل ځای د خپل ترلي کور دروازه ويني چې يوچا ماته کړه او په
خدا خالي انگن ته گډ سو:

چې په يو گوزار د بوټ يې ورزما د کوټې مات کړو
سپاهي وخنډل چې ياره دروازه خو داسې نه وي
د مهجور صېب غزلي د پند او خوند نه ډک دي مگر د نظم انداز
يې ډېر جارحانه او زوراور دای- د هغه يو يو نظم د گړد کتاب مخای دای
ځکه چې دومره په لوی پېغام ترينگلي دي- که د ليک د اوږدوالي نه نه
وېرېدلای ما به له هر نظم نمونه درته وړاندې کړې وای خو پرېرم لوستونکي
به ووايي چې بيا د کتاب و لوستلو ته کوم حاجت پاتې شو-
په لنډ ټکو کښې د عنوان / سرخط لاندې د هر يو نظم په حواله يو
دوه تمهيدي ټکي ليکم نور يې تاسو پخپله ولولئ -

نظم "تبره ورځ" کښې مهجور صېب د تېرې ورځې نه رور داد پوښتني او اخر کښې د پښتون او د غلام خلکو د راتلونکي لپاره ارادې او ولولي پوښتنه کوي -

د ارنګ د مهجور صېب يو بل نظم "پوښتنې" کښې هم د مزدور او مقهور خلکو د سپېره نصیب په باب پوښتنې شوي دي چې کله به له بدبختيو برات ومومي -

"اوس مه راځه لاليه" سرخط لاندي نظم کښې هم د پښتون بې وزله ژوند ته اشاره ده چې يو پښتون خپل محبوب ته ټينګار کوي چې زه خو هسې هم د حالاتو ښکار يم ته مه راځه ته راسره ځان په بدبختيو کښې مه شريکوه -

د مهجور صېب يو اوږد او شاهکار نظم "د پرېغل په تناظر کښې جنوبي وزيرستان ته هم په لولو ارزي -

"اې مسکنه د غازيانو اې مور چې د باتورانو" کښې وزيرستان ته مخاطب شوای دای - تاريخي حوالې دي پکښې او د پرېغل د جگوالي په تناظر کښې د قام د ارادو چگوالای غواړي - او له پرده يې آزادي مطلوب ده -

دا رنگ يو بل تود خوندور نظم

"جنوبي وزيرستان ته دعا او خواستونه" چې پخوانی نظم دای چې هغه وخت وزيرستان د بدبختيو تورې سيلی نه و ځبولای - دغه نظم کښې مهجور صېب و خپلو خلکو ته خواستونه کړي دي د جوړښت او يووالي خبره يې کړې ده - بلا مبالغه يو اعلا نظم دای -

"د آزادۍ په ورځ" سرخط لاندي نظم کښې د يوې بورې مور روداد بيانوي چې د آزادۍ په ورځ په خپل شهيد زوی پسې ژړا کوي - داسې توري يې کارولي چې د کاتي زړه هم نرمولای شي -

يو بل تود نظم چې بيخي بي هر ټکاي نارې وهي "بلنه" دای - دغه نظم کښي عليقدر مزدور او محنت کش خلکو ته بلنه ورکوي- او بيا غټانو غاصبانو ته غږ کوي خپل حساب کتاب راوړئ- اې خوارانو غريبانو راشئ راشئ - هغه بلنه ده چې د ډېرو خوبونه تښتوي-

د "راشه" سرخط لاندې ليکلای نظم يې بلا ارزوگانې لري- هر بند يې جدا جدا غوښتنه کوي- ډېر تود او خوندور نظم دای- مهجور صېب تل د خوارانو ملنگانو او بي کسو خلکو طرفدار پاتې شوی دای شعر کښي د دغو طبقو ذکر د ده د کلام خاصه ده- د "راپک" سرخط لاندې نظم کښي عليقدر د يوگړدبون روداد بيانوي چې له خلکو خبرات غواړي- دا کردار رښتونی دای او دا ملنگ زموږ ډېرو خلکو پيژندلو- عليقدر وايي چې راپک که جېب کښي کلداری لرئ راپک نه خلکو به ورته راپاخان وپيل- ډېر ترخه احساسات دي دغه ذکر شوي نظم کښي-

د عليقدر يو بل نظم دای چې عنوان يې دای - "زخمي گوته" - دغه نظم کښي مهجور صېب د يو غريب اشپز / پاخني روداد بيان کړای چې گوته يې غوڅه شوې وه او په تنور يې د غوڅې گوټې سره روټي- پخولي- ترخه او زړه سواند احساسات يې راجمع کړي دي-

"څوک د م؟" سرخط لاندې نظم يې ډېر مشهور نظم دای چې په کال 1970 کښي "روزنامه شهباز" کښي هم خپور شوی ؤ -

يو بل خوندور نظم "د کاروان منځي په سر" کښي د يو مزدور په ژوند او کړاوونو خبره کوي دا هغه زمانه ده چې د کوټکي او کانيگرم سرک نوای نوای جوړ شوی ؤ خلک د سرک په جوړښت خوشحاله وو او مهجور

صېب ته هغه مزدور سترگو کښې وړاندې وړاندې کېده چې دغه تور سپرک
بې د تارکول په تودو فوارو کښې ورته جوړ کړای-

د خپل کلي یو لېوني په مرگ يې نظم لیکلای دای "د لېوني په
مرگ"- دا دومره تریخ او خوږمن نظم دای چې زړه سواند خلک د اوبسکو په
نذرانه او فاتحه مجبوروي- دا د هغو زمانو یادونه دي چې علیقدر وانه
کښې د سپنسر ټرېننگ کوي او کلي ته په رخصتي راغلی-

"د خان جېل" د طنز یوه نمونه نظم دای چې مهجور صېب ځان ته
همدغسې جېل خوښ کړای-

یو بل نظم "غمژن اختر" کښې علیقدر د غمجنو کورنیو په باب
لیکنې کړې دي دا هغه زمانه ده چې د پاکستان نوي زره پوځیان انډیا
زنداني کړي وو- د زندانیانو د ژوند مرگ په حواله د دوی کورنۍ غمجنې
وي او غېر یقیني صورت حال جوړ و- د دغې وختونو اختر دوي څنگه
لمانځلای نظم کښې ثبت شوی دای-

"یو شاعر ملگري ته وصیت" کښې علیقدر د خپلې شاعرۍ
خوندي او ژوندۍ ساتلو په باب یو شاگرد ته لیک کړای - چې زما په حال
ځان خبر ساته او شاید هغه ملگرای یا شاگرد يې اخته دای او دغه کتاب يې
د عملي کړنو ژوندای ثبوت دای ي- ان شاء الله

یو بل سپنکي سپنکي نظم "بغاوت" چې دغه مهجور صېب هغه
زمانه کښې لیکلای چې ذوالفقار علي بهتو د پښتونخوا او بلوچستان
حکومتونه مات کړي وو-

"د پرېغل د څوکې بازه" سرخط لاندې لیکلای نظم اوږد دای او
ډېر عجیبه انداز کښې يې د وزیرستان خلک مخاطب کړای - د یو دومره
خوندور او سبق آموز نظم دای چې قاري تر پایه پورې سترگې نه شي ترېنه
ارولای واقعي د صفت وړ نظم دای-

ما اول هم ذکر کړای چې عليقدر غريب يار دای مظلوميار دای
حکه يې د ليک زياتره برخه د غريب او بي وزله خلکو متعلق ده او د
غاصبانو پر ضد قوي ضرب دای -

"دهقان ته" نظم کښي هم مهجور صېب د يو کروندگر په خولي
خولي ژوند خبره کړې او د ده له خولو مستفيد غاصب يې غندلای -

د مهجور صېب اخيرنې خوپه اصل کښي اولنې اوږد او ژوندای
نظم "پښتون ته" تر عنوان لاندې ليکلای شواى دای دغه نظم کښي عليقدر
پښتنو زلمو ته تېرې هېرې خاطرې ور يادې کړې دي او لکه آيينه يې ورته
مخامخ کړې چې پښتون پکښي خپل ځان و ويني -

دا د پرگټور او خوندور ليک دای بايد هر پښتون ته و رسي او د
زړه په سترگو يې ولولي - مبالغه نه ده - د خوند او جېرانتيا خبره خودا ده
چې دغه نظم عليقدر کال ۱۹۶۶م کښي ليکلی چې د د اتم ټولگي طالبعلم
ؤ -

د "سکروٽي په اير و کښي" اخري باب په قطعاتو او هايکو
پېرلای چې لکه د منگيز په لمن په زرزي تيلو گلدوزي وشي -
قطعَات يې هم بي پنده يا بېخونده نه دي لنډي بېتونه دي چې
اوږده تمهيدونه لري -

عليقدر په يوه قطعه کښي د خپلې زړې ويري په داسې ټکو کښي کړای -
پوى د ژوند په نه بيگانۀ په سبا شوؤ
ان تردې چې کم و بېش زۀ د اوياس شوؤ
د ځوانۍ ارمان سلگۍ وهي په زړۀ کښي
د ځوانۍ ارمان کؤمه چې بوډا شوؤ
بل ځای کښي ډېر حکيمانه انداز کښي سياستمدارانو ته وايي -

مور ته لالچ د دولت مه راکوئ
 زمور دا خپله غریبې بنه ده
 نور موله کاره په جلسو مه باسئ
 زمونږ دا خپله مزدوري بنه ده

علیقدر ډېر تیز او تند طنز کوي چې مدمقابل یې ځواب نه مومي -
 د وزیرستان د کرکچچنو حالاتو په وخت په کله کښې یو کلیوال سره خبره
 سپینوي -

یو تربور مې په "تورماندي" کښې خبره وکړه
 کور کښې دې مړه وای خو چې دومره لرې تللي نه وای
 ما ورته اووې چې لا اوس هم ډېر راغلي نه یو
 وې یې چې کور د مرگي ږنگ کړې چې ښاغلي نه وای
 بل ځای بیا پېغورجنه کښې وایي -

چې پښتو د کلیوالو په شان نه کړې
 بیا پښتون چې ځان ته ونه وایي گوره
 د "ترلې" مې د کمخو سره سم نه دي
 ستا دا ښکته لېدلې برېت تر بوره
 کله کله د زلمیتوب تبجنې ولولې په قطعه کښې لولو کوي - وایي:
 پلار ته دې وایه چې انکار ونه کړي
 پښتون زلمه یمه زه مړي کوم
 خو زه هغه پښتون هم نه یمه چې؛
 په سرو منگولو په تاپړي کوم
 کله کله قطعاتو کښې شوخي خوندي کړې لکه یو ځای وایي -

ما ورتته وې چې نښه د کار خلک دي
 د نښه کردار، د نښه گفتار خلک دي
 جانان مې رو غوندي په غوږ کښې ووي
 "دا شاعران هم نښه وزگار خلک دي"

قطعات دي دومره بس وي ځکه چې ما پېل کښې د مشت نمونه
 خروار وعده کړې وه -

هايکو يو بېخي نوای انداز دای د منظوم ليکنو - پوهان وايي د
 جاپان تخليق دای -

عليقدر مهجور صېب په دغي نوي انداز کښې هم د خپل قلم زور
 از مېلای دای او پکښې برلاسه شوم د م -

د نموني په حېث يوه هايکو راوړم نورې ستاسو په حواله کوم -
 کوشليې ځووني زيږه پگړۍ دې په سر
 داسې کشيږي لکه ولېژدې چې
 په دواکي جېنگ دې مني زيږې گېډۍ

په پای کښې به دومره ووايم چې د روغ بادشاه خيال صېب د نظم
 يو بېت دای "کاش چې ويجاړه پښتونخوا کښې مې زېږون نه وای "کاش چې
 پښتون نه وای"

زه وایم کاش چې د مهجور صېب په وزيرستان کښې او بيا په
 منځني وزيرستان کښې زېږون نه وای ځکه چې - دا د ادب په حواله هغه
 سپېره شاړه خاوره ده چې د بلا ناوړه، بېخونده، بې رنگه دودونو په والکه
 کښې ده دا هغه ترخه خاوره ده چې شاعر اديب پکښې د ما في الضمير
 اظهار نه شي کولای دا هغه منطقه ده چې شعرو شاعري يا ادبي هلو ځلو ته د
 د متوب نوم ورکوي زموږ دغو بيخونده تربتو رسمونو رواجونو زموږ د
 مهجور صېب غوندي ډېرې قيمتي ملغلرې ضايعه کړې - د احساساتو

مرگونه پکښې کيږي او ډېر ليکوالان لا نن هم په خپل ليک/تخليق پورې داسې پۀ وېره ترهه گرځي ته به گمان کوي کوم لوی مجرم دای يا يې غلا کړې ده-

خدای متعال ځې وکړي نور زموږ تکړه د تخليق خاوندان راڅخه ضايعه نه شي د شاعرانو/ليکوالانو ضياع د يو قام د شعوري اثاثې ضياع ده دا هغه سترگور او ځيرک خلک دي ، چې د زمان او مکان معمولي خوځښت هم ډېر پۀ شدت محسوسوي او قام ته اگاهو پېغام او خبرتيا ورکوي دا بېله خبرې ده چې اوريدونکي- لوستونکي لا ورته بابولالې ووايي لا د خيالي دنيا خبرې-

په هر صورت موږ له راتلونکي کهول څخه هيله لرو چې دوی په دغه حواله پامته دار و اوسي او دومره ځنډ نه کړي چې د لعلونو خزانو ته تورې پنډې و رسي-

د ادب يو ادا زده کوونکي پۀ حېث خوزما وړانديز دا دای چې پۀ مرگ ديوبل کاليزې يا تلين لمانځلونه به دا خبره سل وارې غوره او بهتره وي چې پۀ ژوند يوبل سره و پېژنو- يوبل سره و نازؤو او يوبل ته مينه او احترام سره ورکړو- ځکه چې:

دا جهان دخپلوی کور دای

ځانځانی لره خو گور دای

په سوچه او توده پښتونواله مينه

سره د ټولو اداو او احتراماتو

مظلوميار ماسيد

ډېره اسماعيل خان/ پښتونخوا

28م جولایي ۲۰۲۱م

د هار ۱۵مه

مهجور صاحب چې زه څومره پېژانه

بسم الله الرحمن الرحيم

دا دې 89-1988 خبره دو چې کله دې مو په پي - تي - سي پوسته اړدړ وشه - هغه هن دې مهجور صاحب و کلي ته نزدې هايي سکول شنکئ بندي - دغه وخت دې شنکئ هايي سکول هېدماسټر دې مو ساکه نيبيئ/ماما قدرمن او گرون محمد دين صاحب وه چې په قوم نظر خپل دای - زه نوای نوای وه او دا علاقه شې هن بالات نه وه - ايستودون بندي مې نظر اچووه - چې په محترم مهجور صاحب مې سترگې ولاگېدې يو غاييونه خوشبويي او پيژندگلي احساس روته کېده ماما مې تعارف ورته کووه چې دا نور عالم دای دا هن يو شه شاعر دای - هغه ريځې نه ووم پيژندگلي سره وشوه او بيا دې سفر او پرادي کلي وطن واخترې مې په ده پورې په خوند بداله شوه ځکه چې داسې ملگرای مې ميندلي چې زه دې ده او دای دې مو په ژاغېدو سره پېدلي - د شعر و شاعرۍ خووژة تروه ووم سره وپشل - ده مو ته اول وور دې "راپک" خدای بخشلي بندي ليکلای نظم تېر که چې په دغه کيتوبه شې هن شته دای - د بريوت ځيني متاثر شوه او د بريوت خوند يې روکته -

که دې مهجور صاحب په شخصيت بندي ليکل کاوه- اول خو داسې مناسب ټکي نه مينداوه او بيا که ميندل هن شي پته نشته دای- دای ووی قبيل کوو که نه-

د مهجور صاحب شخصيت رڼا رېغ دو کيمه سيوره - تياره يې په شخصيت نشته ، سپين ، صادق ، همدرد ، زړسوپيان ، دې خور غرېب يور ملگرای و دې خپل پردی غمخورای ، دې خپلې زمه ووری پابند ، پرهېزگار ، او سخي سراى وه ، تل انصاف خواشوينکای وه- مو په سکول شې دای يادگېر نه کړای وه چې سنيئر/جونئير ايستوژونې وې ډېر قدر کووه- تعليمي ټکړ او ولاى خداى ډېر ویر وه په سکول شې وو چې چا ته هن د سبق په حواله څه مشکل پېش شئ مهجور صاحب ته ووی وشولي- دې سکول بچيون بندي يې ډېر قدر وه او خداى داسې رعب ویر کړای وه چې دې سکول په گېټ وو رو نناوتلي يوه خاموشې وو جوړه شوه يوه بل وو سره وپل خليل صېب روغای ، سنبال شئ- دا رعب او درانشت وو ويلې نه وي چې دا پوس ټولې خوبى خداى ویر نصيب کړي وي -

ډېر محنتي او مخلص ايستوژ وه ده کله هن په سکول شې د خپل پردي پيرد ايسوب نه دای کړای چې کلاس شې وو ايستوژ نه وه په خپل مخ وو ویر نناوتلي او سبق وې بچيون ته ويلې- مهجور صاحب د هر مظلوم طرفدار شخصيت لري-

دې سکول نه علاوه دې ده پرايوپټ کلېنک هن وه چې موسپېشين نه بعد وو يې خلوصولي- خو دای مو چېرې نه دای ليدلاى چې سکول ټايم شې کلېنک ته تللاى وي حالانکې دې سکول ټايم شې وو هن بيمورون دې سکول په چارډپواري رو بدال وي انتظار ووی کووه خو ده کله هن پېرډ نه پرېباش- البته که چېرې وې داس موقع ميندله چې فارغ وو وه ايستوژون وو موجود وي بيا وو کله کله بيمورون ته په گېټ وېر وووت -

ډېر دې لري لري نه وو خلک ورته رونه خدای يې لوس شي شفاء
اچولېې وه- دې ميډيکل پرېکتيس نه علاوه دای يو ډېر مشهور حکيم هن
دای چې دې حکمت دې شهرت نه يې ډېر لري لري خلق خبر دای-
جامې ډېرې دي چې قلم يې بيان پسې نه رسي ، ژبه / نوکه يې
وچيژي-

دې مهجور صاحب کورنۍ يوه لويه ديني کورنۍ دو- دې ده نیکه
خدای بخشلاي يو بزرگ وه دې خپل وخت ځکه په ټوله علاقه شي خلک ده
ته او دې ده کورنۍ ته دې قدر په نظر کسي-

دياته وو دې يوې خبرې وضاحت وکړه چې دې ده شاعري تر وپسه
پورې خوندي سوتلې وجه دا دو چې دای دې يوې ديني کورنۍ سره تعلق
لري او دې ميژ خلک په پتې سترگې شاعري په بده مني- حالانکې دې
مهجور صاحب شاعري شي خو دې گل او دې بلبل قيصه هن ډېره کمه دو ليا
دې نشت بارو باره دو - هغه يو قومي ملي پاشتين او مذهبي شاعر دای- خو
بيا هن دې شاعري بدنومي ټکي دای دامره و ځانډووه چې نن پنځه پنځوس
کوله نه بعد دې ده کيتوب چاپ کيژي- خو بيا هن شه دو چې کيمه شاعري
يې پوتې دو هغه محفوظ شي او د ژوند په زړېدي شي يې ارموند پيره شي
- البته داغه ظلم نور مناسب نه دای-

دې مهجور صاحب شاعري هن داسې خوندور خوانای دای چې
هر قسم شيريني پکشي شته دای- ليک يې ډېر پوخ او مطلبی دای- دې
قافيه ردیف شاعر نه دای بلکې هر شعر هر غزل هر نظم يې د مقصد نه ډک
دای - لهجه يې بيخي ساده دو خو شعر يې ډېر زور آور دای-

په پيره غزل شي يې يو هن داسې شعر نه مينديژي چې په قافيه
ردیف يې ځون خلوص کړای وي- او دې شعر دې مطلب خيال يې نه وي
سوتلای-

دې زړې زمونږ شاعر دای- په هغه زمونه شې چې خدای بخشلي حمزه بابا او نورې درانې تکړه شاعرونې وو ادبي غونډې جوړولې ده هن په شې شرکت کولې- او دې غزل ستر بابا حمزه علیه رحمة هن شاباسي وير کړي دي دغې نه دا پته لگي چې دې وزيرستان په ادبي دنیو شې چې لیا تیاره وه هغه تیارې شې مهجور صاحب یو جاوات ستورای دای-

دې ده دې شاعرۍ دې معیار اندازه دغې نه هن لاگیدله شي چې دې حمزه بابا په دور شې دې ده کلامینه په روزنامه شهباز پېښور او نورې مشهورې رسالې شې روتلل-

خو افسوس دا دای چې دې میژ وطن شې او بیا په ټول پاشتونۀ شې دا بدبختي شته دای چې شاعر سره یې بدې دو- زه یایه که مهجور صاحب غونډې شاعر په بل قوم شې وای نن وې دې ادب په تاریخ شې یو باب وای او یو نوم وې وای- خو وزیرستان دای او پشتونستان دای چې ژوندي یې بې قدره دي خو مړي یې قدرمن دي-

میژ ژوندي نه سره پرېژدي خو په مړینې شۀ پاله نازیږي- دا دې قدر او مینې یو بې مطلبه انداز دای-

مهجور صاحب نن سابو لژ بیمور دای خدای دا وکوو دا کیتوب یې دې خواشولی او صحت سبب وگرځي- آمین

په غونډه مینه

نور عالم ماسید

دېره، پښتونخوا

یکم جولایي 2021م

محمد خليل مهجور صېب غائبانه پېژنم

ادب يوه داسې دنيا ده چې څوک ور داخل شي نو تاريخ يې ملگرې شي تل يې ياد ساتي- داسې خلق د مرگ نه وروستو هم لکه ژوندي ياد يري-

ډېر محترم مهجور صېب په وزيرستان کښې يو ځلانده ستورې دے- هسې هم دغه خاوره ډېره څرېه ده د ادب په حواله ، لېکن متاسفانه مونږ څخه خپل تاريخ خوندي ساتلې شوے دے، لکه پيرروشان چې لوی ليکونکے، ستر مبارز او لوی قهرمان تېر شواي دای، هم د دغې خاورے نه ؤ- د ټول پښتون اولس په سر يې ننگ کرے دے- تر دې حده چې خپل زامن او خپلوان يې قربان کړل ، خود مغلو په خلاف يې د پښتون قام د ساتنې هڅه جاري وساتله -

دغه شان ملا پېونده هم د دې خاورې ځوان ؤ چې د انگرېز په شان دښمن يې هم مېړانه منلې ده-

محترم مهجور صېب هم د دغه زنجير يوه کرې ده- مهجور صېب زه غائبانه پېژنم- د هغه شاگردانو او نورو نژدې ملگرو څخه مي د هغه د شخصيت په حقله ډېر څه اورېدلي دي، لکه محترم مظلوميار صېب، نور عالم مسيد صېب او داسې نور-

وايي مهجور صېب د يوې ديني کورنۍ سره تعلق لري- دغه لامل ؤ چې ده تر اوسه پورې خپل کلام چاپ نه کړې شو ، چې هسې نه څوک زما کورنۍ ته بد و وايي . ولې چې شاعر ته زمونږ په ټولنه کښې چا په درانه سترگه نه کتل ، اوس لږ شعور پېدا شوے دے- نو ځکه دا غنيمت دے چې اوس په دغه وخت مونږ ته د مهجور صېب ليکلے کلام په لاس راشي نو دا تاريخ يوه برخه به جوړه شي او دغه نوي نسل لپاره به يو لوی سبق و گرځي-

تر څو چې ما ته معلومه ده چې مهجور صېب يو د لوړې پايې معلم يا
ښوونکې پاتې شوې د م . نن يې هم شاگردان قدر کوي- د خپلې ډېوتۍ
ډېر پابند معلم ؤ- او ورسره يو لوی طبيب هم ؤ ، چې په وزگار وخت کېنې به
يې خلقو ته د تداوی دارو هم ورکول -

مهجور صېب کال ۱۹۶۵م څخه د شعر و شاعری سره تعلق
ژوند مې ساتلې د م- د هغه وخت په رسالو کېنې به يې کلام چاپ کېدو- د
لويو لويو شاعرانو سره يې ليدۀ کاته شوي دي لکه ارواښاد امير حمزه
شنواري به دې هغه ليک ته ډېر په درانه سترگه کتل-
مهجور صېب نظم ، غزل او هائيکو ډېر په ښۀ انداز سره ترلي دي -
مهجور صېب په قام مئين سر مې د م لکه وايي-

زړۀ خو مې غواړي چې دې و ستايمه
خو دا لفظونه به له کومه غواړم
پښتونه ځوانه که دې پلار غوندې شوې
نو ستا په پلار پسې به ونۀ ژاړم
مهجور صېب زارۀ وختونه ليدلی دي نو ځکه په شعر کېنې داسې وايي:
کله کله ياديري تېر وختونه
ښۀ وختونه خو افسوس په شمېر وختونه
مهجور صېب د غريب اولس په حال ژړا کړې ده لکه وايي:

چې کور کېنې ډېوې مړې وي پتنگان کله راځي
غربت چې تر حد زيات شي نو ياران کله راځي
مهجور صېب د خپل وطن وړان ويجاړ حال داسې بيانوي:
مهجوره دا په وهم او گمان کېنې د چا نۀ وه
چې څر وخت به په گل وزيرستان کله راځي
مهجور صېب په خپل شعر کېنې خپلې بيمارۍ او د عمر ذکر داسې کوي-

که بيمار يم لږ مې خيال په ماه وصال که
 د اویا کالونو تېر شو مه ته خيال که
 مهجور صېب د غزل او نظم سره هائيکو هم ډېر په بڼه انداز ليکي
 لکه د حالاتو په تناظر کښې وايي:

دا بېر سر څېرې گرېوان ولسې؟
 ما وې چې دا لېونې ستا مينې کړم
 اشنامې وې بل چې دهشت گر ليدۀ شي

مهجور صېب په خپله شاعري کښې د قام سره مينه، د وطن سره
 مينه ښکاره کړې ده، په غريب باندې تر سپدلې د مې، د ظالم نه يې ډېره گيله
 کړې ده- زۀ د مهجور په ليک وياړم چې وزيرستان کښې هم د نورې پښتنې
 سيمې په شان داسې خلق شته چې مونږ ورباندې وياړ کولې شو-
 يو اخري شعر چې دۀ پکښې د راتلونکي وخت وېنا کړې ده:

لر پښتون که سترگې پټې کړي چې خبر د مې زۀ خوبچ يم
 د بمونو دغه بوی به را رسيرې پېښور ته

مهجور صېب د رومانيت خبرې ډېرې په حياناک انداز کښې کړې
 دي- چې د دۀ حيا او دينداري ثابتوي- مختصر ده چې د مهجور صېب په
 شاعرۍ کښې ما دې هغه شخصيت وليدۀ چې د گڼو اوصافو مجموعه ده-
 او لوستونکو ته هم بلنه ورکوم چې د مهجور صېب کلام د زړۀ په سترگو
 ولولي ځکه چې دې هغه په کلام کښې خوند هم شته او پند هم-د غزل، نظم
 هر شعر يې په معنا پای ته رسي-

اور بدلې مې دي مهجور صېب نن سبا ناچوره د مې رب العزت دې
 روغ صحت ورکړي چې دا د وختونو راهيسې ځلانده بل مشال مونږ ته زمور
 ته راتلونکي په حواله د رڼا وسيله وگرځي- آمين

محمد اقبال محسود شکتوي وال 3-7-2021

د مهجور صېب سره د هغه په لیک کښی لیده کاته

د محمد خلیل مهجور صېب نوم مې خو ځله لۀ
 مظلومیار صېب اور بدلې ؤ - هغه به چې کله د مهجور صېب د
 شعر په حقله خبره کوله نو ورسره به یې دا افسوس هم کاوۀ چې
 کاش هغه ځان پټنه وای ساتلی - کاش د خلیل صېب دولس زره
 شعرونه ضایع شوي نه وای.... هغه به بیا بیا دا خبره کوله چې
 کاش د هغه شعرونه د کتاب په پاڼو کښی محفوظ شوي وای - نن
 که یو لوری د مظلومیار صېب هغه ارمان تر سره کېږي نو بل
 لوری، پته نشته د مهجور صېب د اوږدو مودو راهیسې په سینه
 کښی ساتلي ارمان به څه کیفیت وي - ډېر د خوښی وختونه دي
 چې د مهجور صېب په شعري ټولگه کار روان دی - مظلومیار
 صېب ماته د کتاب مسوده وړاندې کړه او د لیک غوښتنه یې
 وکړه - ما ورسره هوکړه وکړه او دا زما د خوش بختی انتها ده چې
 زه د خلیل صېب په کتاب لیک کؤم - زه پېشگي معذرت غواړم -
 ځکه چې پوهېږم چې د خلیل صېب په شعر لیک کؤل زما د وس
 خبره نه ده -

د خلیل صېب شعر دومره ډېر اړخونه لري چې سپری ورته
 گوته په غاښ پاتې شي. زه نه شم کولی چې د هر اړخ سره یې

انصاف وکړم خو بیا هم هڅه کوم چې په لنډو ټکو کې په څو اړخونو خبره وکړم -

شکسپټر په یوه نظم کښې خبره کړې چې انسان په ژوند کښې تر څو مرحلو راتېرېږي د هرې مرحلې خپل احساسات وي. د وړو کوالي خپل ضرورتونه او احساسات وي د ځوانۍ جذبات او احساسات بیا اکثر د "memory long" حصه جوړه شي خصوصاً د شاعر. د شاعر شعري ژوند زما په خیال د هغه وخت نه ساه په اخستو شي چې کله هغه د یوې ښکلا لار د یو احساس اسیر شي. او ښکلا پخپله یو وسیع مفهوم او معنا لري. چې دلته یې ژباړل د لیک د مرام برخه نه ده. زما خیال دی چې د خلیل صېب د ځوانۍ د وخت اکثر شعرونه ضایع شوي دي. د "جانان" په حقله ډېر شعرونه د ده په کتاب کښې نشته خو بیا هم دومره شته چې د سړي تنده پرې ماته شي. د مثال په توګه دا څو شعرونه....

سپین مخونه قرارونه د زړه یوسي
وړي د سترګو نه خوبونه شونډې سړي.

تاد لوظونو د کتاب نه چې معنی او ویستې
ما په نا کړیو ګناهونو هم تویې او ویستې

د مجنون خیرې ښکلی ښکاري په صحرا ګرېوانه
په تا "روپی" مزه کوي ای د لایلا ګرېوانه

ته مې یو ساعت له زړه نه بهرنه کړې
وايه کله ستا په زړه کښې هم غږېږم؟

نخښې مو د يو ځای د ناستو وړانې ويجاړې شوې
لارې مو د تلو او د راتلو وړانې ويجاړې شوې

د پاكي ميني په جهان اورونه ولگېدل
په خواره ټكي د جانان اورونه ولگېدل

ستا يادونه كه دي نوي كه زاپه دي قدرمن دي
د ازما په پښتون زړه كښي مېلمانۀ دي قدرمن دي

ستا جامې هم ښكلې ښكاري، ستا د مخ ځواب هم نشته
كه دي توري غټې سترگې كه باپه دي قدرمن دي

عشق تر يوه كس پورې محدوده نه وي بلکې د هغه د
ذات سره تړلې هر څيز د عشق وطن وگرزي - د چا د ياد سره تړلې
لار، د چا و قدرته چينار و نښتر او د چا د سترگو د رنگونو سره
تړلې د الگه د اوبو رنگونه... ان تر دې چې ټول وطن د سړي
جانان شي د وطن مينه د جانان له ميني زوروره ده - مهجور صېب
هم د وطن ميني زخمي كړي دي - هجرت كول او د خپل وطن
پرېښودنه د ژوند ترخه الميه وه د مهجور صېب احساسات ټول
زخمي زخمي دي په هر غزل كې يې د خپل وطن مرثيه ليكلې -

نه يې زوی نه يې لېـسـور شـته
پشـتونخوا ده هغه كـونه

صفت كوه د گورگوټو زلفو شاعر دي منم
فكر كوه د پښتنو هم ترجمان يې كه نه؟

چې وپردوران وزیرستان مې په غزل کې نه وي
لکه چې ذکر د جانان مې په غزل کې نه وي

ردي توکري ته يې ور واچوئ او مه يې لولئ
چې درد او غم د خپل افغان مې په غزل کې نه وي

زغملې نوره نه شو دا گرمي وزيرستانه
سره هوا به کله په مونږ لگي د پر بغل نه

د چا سپېرو سترگو خوړلي دي امکان نشته
ودان به خړ وزيرستان شي! نه هېڅ کله نه

مهجور صېب د چاپېريال د سياسي حالاتو نه هم ځان بڼه
خبر ساتلی او کمال يې دا دی چې په چا پورې يې ځان نه دی تړلی
هغه چې څه وينې هغه وايي چې څه محسوسوي د هغې اظهار
کوي. د ستايلو او غندلو پېمانه يې د تعصب نه مبرا ساتلې ده.

د اسلام دې يوه خبره هم ونه کړه
ملا جان نه هسې لارې اسمبلي ته

اسلام نشته تش په نوم اسلام اباد دی
اسلام نه وايي په نوم مسلمانې ته

لاس د خپلو پښتنو هم پکښې وي ننم
پښتونخوا چې زه دې گورم بربادي ته

وژل چې د مېرې ملا صاحبه گناه بولي
روا شول قتلول ستا په تقریر د هغو خلکو

چې کشمیر کشمیر دې هر وخت وظیفه ده
په دا خله خو یو ځل یاده پښتونخواه کره

مهجور صېب د خپل کلتور کلک داعي دی د حالاتو د
وجې زموږ په کلتور کښې چې کوم بدلون را روان دي دغې بدلون
مهجور صېب سخت درېدولی -

د مغرب تهذيبه خو اوار شې
پښتنه دې کره برینه ده

خدايگو چې گهرې ورسره هغسې خوند نه کوي
خوند چې د بنگړو وؤ په مړوند د پېغلي جل کښې

گیله به خو ک کړي د خیرن نظر نه
چې پښتنو پېغلي پردې ماتې کړي

ستا په حیا چې قسمونه خورمه
پښتنې خوړې ستا پښتو ته گورم

ورکې لویټې شوې پښتنې وینم سرتورې شوې
لاړل پښتانه او غېرتونه وو چې خاورې شول

مهجور صېب د انسان سره د مینې داعي دی د هغه مینه
 د انسانیت سره ده. د هغه مینه سوچه ده د سرمایه دارانه نظام په
 وجه چې په انسانانو کښې کوم تفریق روان دی د هغې سخت
 خلاف دی. مهجور صېب همپشه د مزدور په درد درېدلې
 ښکاري.

غریب بنیان کښې هم خولې دی! ته خپل کوټ وگوره
 دا په گرمۍ کښې په غریب پورې خدا نه ده. څه؟

بابا "روټی روټی" دا چغې د دې کور نه راځي
 په دا ماتې کښې دا سندرې دا گډا نه دا څه

څوک یخو سۍوړو کښې خوبونه کوي
 چاپه سره نمر په ځان خولې ماتې کړي

بل ځای وايي چې:

زه دا نه وایم اشنا چې هر ژوندی د مرگي نه دی
 چې سامان د بل د ژوند کړي دا سپړی د مرگي نه دی

چې نفرت تربنه تنستېري محبت ورغاړې وځي
 دا په ژوند مین که خپل دی که پردی د مرگي نه دی

مهجور صېب د پښتنو بې اتفاقی هم ډېر ځورولی... په
 غزل او نظم کښې د دې بې اتفاقی ذکر کړی:

د پردې پر مې ځوروي یو والی نه شته په پښتون کښې
مهجوره څه سبق به دې څوک واخلي د غزل نه

چې به په یوه ځله افغانان شي نا هېڅ کله نه
چې به پوره زما ارمان شي نا هېڅ کله نه

د لیک د اوږدلي له یري د مهجور صېب په شاهکار نظمو نه
خبره نه شم کولی ځکه چې په لنډو ټکو کښې یې احاطه نه شي
کېدلی او بیا که په قطعاتو او هایکو خبره وکړم لکه په دریاب
کښې غوږې وهل دي او څوک چې زما غوندې نوای لمبوزن وي د
ادب په پراخ دریابونو کښې شاید تر ساحل ورسره مټه وزرې
مرسته نه وکړي۔

هغه دې لوستونکي خپل ولولي ځکه چې زما وژباړلو ته
ارتیا نه لري۔ پوره پوره کتابونه هومره نظمو نه دي د معناو په
لحاظ۔

اخر کښې به زه د مهجور صېب دعا او تمنا ورسره غبرگه کړم
چې الله دې روغ صورت او اوږد عمر ورنصیب کړي۔ آمین
د مهجور دي ارمانونه ټول پوره خویاران وایي
د اویا کالو شاعر تر څه مودې د مرگي نه دي

پروفیسر اکبر علي نایاب
دېره اسماعیل خان۔ پښتونخوا
3 جولایي 2021

زما قدر من استاجي ته

بسم الله الرحمن الرحيم

نه پوهيږم يوه خوشحالي محسوسوم - فکر کوم چې د دومره
زياتي خوشحالي لامل څه دی خو بيا چې د گران محترم عاليقدر استاد
ډاکټر محمد خليل مهجور صيب شعري ټولگه (سکروتي په اير و کښي) د
چاپ کولو هلې ځلې زړه ته راشي بيا راته احساس وشي او باوري شم چې
زما په احساساتو کښي دغه گڼه گڼه د دغي کتاب د ادب و دنياگي ته
راتله دي - خدای دې وکړي چې نور دغه اوږد انتظار د بختور پای ټکي
ومومي -- اللهم آمين

د استاد او ډاکټر محمد خليل مهجور صيب د نوم سره خوبه
تقريباً هر سړی اشنا وي ځکه چې محترم مهجور صيب ته پروردگار د
حکمت لويه برخه ورکړې ده طبابت او استاذي دواړه داسې مبارکې پېښې
دي چې د سړي هره گړی د انسانيت په چوپړ کښي تېرېږي -

ما ته دغه سعادت حاصل دی او وياړم چې زه په بنسټونځي کښي
د محترم مهجور صيب پنځه کاله شاگرد پاتې شوی يم او دی مې استاد
پاتې شوی -

انتهايي مخلص دياتتدار شخصيت لري که ووايم چې د عصر حاضر يو لوی برکزيده ولي انسان دی مبالغه به نه وي-

د رب مهرباني ده الله ورله لويه تقوا ورکړې ده که زه د محترم مهجور صېب په شخصيت خپلو خبرو ته دوام ورکړم نو نه شم کولی چې زه د محترم صېب د شخصيت احاطه وکړم ځکه چې د کتابونو شانتې شخصيت باندې کتابونه ليکل د قلم زور غواړي- د محترم مهجور صېب په باب يو گړد کتاب خبرې هم کمې دي-

د محترم مهجور صېب ډېرې خاطرې راسره دي که د ټولو بيانول مې پېل کړل شايد زما د ليک مرام به وبایللم- او نه کومه داسې فارموله لا چا موندلې چې په لنډه ټکو کښې ټول ټکي ځای په ځای کړي- دې استاد محترم د تقوی يوه لنډه قيصه درسره شريکوم-

محترم صېب په لاس يوه راډو گړی ترله او ما ته بل ملگري ښودلې وه د استاد د تقوا حدونو ته سپری حېران شي- په پنځو کالو کښې چې په ښوونځي کښې مو تېر کړل مونږ د محترم صېب په لاس کښې هغه قيمتي گړی/ سات جوته / ښکاره نه وليدله دغه د ده د تقوا او پرهېزگاری يو وړوکی مثال دی چې لا نورې به څومره خاطرې راسره وي خو لنډه ده چې د محترم مهجور صېب په شخصيت او کردار باندې ليکل زمونږ د وس کار نه دی ځکه چې په خپل کمزوري فکر او قلم کښې دومره توان نه وينم خود زړه سوچه مينه ورته ډالۍ کوم-

ذاتي په ما بېخي زيات گران دی او د ده په اړه زه د رحمان بابا دا يو بېت ډېر تکراروم چې:

که دې تاد ښکلي مخ عاشقان ډېر دي
زه په ټولو کښې اول يم دويم نه يم

رب دې مهجور صېب ته روغ رمت صحت نصيب کړي د
 خوشحالی دک ژوند ورته غواړم- امين ثم امين
 د محترم صېب شعري ټولگه (سکروتي په ايرو کښې) ما تقريباً
 ټکي په ټکي ولوستله داسې ليک دې په گرده پښتونخوا کښې يو نيم کوي
 لکه څنگه چې مهجور صېب کړی دی- واقعي چې الله ورله ډېر څه ورکړي
 دي- نوم د خدای، هر غزل کښې يې د پښتون قام سره د مينې اظهار کړی
 دی د پښتنو غم ډر د بې د ځان غم ډر د بللی دی-
 ځکه چې محترم صېب يو بت کښې وايي:
 ژړا به ستا په جدایي بسکليه زه بيا کومه
 ماته لا ډېرې مرثيې د پښتنو پاتې دي
 يقيناً چې د پښتنو غمونو ډر د نوو يې سينه غلبيل کړي ده د خپل
 وطن خپلې خاورې خپل قام سره يې زړه لکه د مقناتيس نښتلی دي هره
 پښتنه مور يې مور او خور يې خور بللې د-
 او د پښتنې خور د پردې په باب محترم صېب خپله لهجه کښې وايي
 پښتاني خورې ډېر دې کوشلي دي شنکي خولینه
 پښتو ته کسه بچ کوه خپل غيراتي خولینه
 خيرون نظر وو ويرته کو ځوناور داسې هن شسته
 پت سوته مخ او په چامه وينه بيخي خولینه
 لنډه ده چې د خپل پښتون قام سره يې په هر غزل کښې د مينې او
 ورورولۍ اظهار کړی دی دا خو يې ما په غزل يو څو کرښې ليک وکړ گني
 هسې خو که د ده په غزل کتاب خبرې وشي کمې به وي او دې نه علاوه يې
 که د نظم برخه وگورو نو سړی ورته انگشت بدندان شي- ده د احساس
 درک د ده د نظم نه کيږي ځکه چې شاعر خو هسې هم حساس وي چې نظم يې

وگورې هم دغه د پښتنو ویر او غوغا ده پکښې - نظمونه یې زړه وړونکي دي لکه په مثال یو نظم چې د یوه لېوني په مرگ یې لیکلی یا د یو سوالگر /ملنگ د خپراتونوپه غوښتلو یې روداد لیکلی او داسې نور شاهکار نظمونه - که دلته ووايم چې هر غزل هر نظم یې د سرو په تار پېيلي دی مبالغه به نه وي - الله تعالی دې نور استعداد ورکړي - محترم د جنگ په وخت د خپل کلي وطن نه کډه وکړه او نن سبا د رڼاگانو ستر ښار کراچۍ کښې د ژوند شپې ورځې تېروي -

استاد مهجور صېب ناجوره دی د کتاب لوستونکو ته خواست

دی چې په خپلو دعاگانو کښې یې هېر نه کړئ - په مینه او درنښت

محزون جان

بولاري پل کوټري سينده

30-6-2021

هغه ځلانده ستوری

بسم الله الرحمن الرحيم

نن هغه بختوره ورځ ده چې د کومې ورځې مود له مودو راهسې
په انتظار تېري وو- چې نن زما د استاد عليقدر ډاکټر محمد خليل مهجور
صېب شعري ټولگه (سکروټي په اير و کښي) چاپ ته برابره شوه او د پښتو
ادب څولۍ ته يوه بله زرينه تحفه ډالۍ کيږي-

هسې خو د يو چا په شخصيت ، ژوند او فن خبرې کول يو گران
کار دی خو بيا هم د خپل استاد پير په باب قلم پورته کول شاگرد ته په
تروږمۍ کښي بې ډېوې گرځېدل دي-

د عاليقدر ډاکټر مهجور صېب په ژوند ليک کول زما د وس کار
نه دی-

ځکه چې که د محترم مهجور صېب په ژوند کتابونه وليکل شي
زه وایم چې دا به کم وي- خو زه به دومره ووايم هغه د پښتو يوه ټپه مې ياده
شي چې:

يار د تعريف محتاجه نه دی

په عطرونو گلان چا لمبلي دينه

يابل ځای کښي اباسين صېب وايي:

که زما د شخصيت حدونه گوري

زما فن زما د فکر تر جمان دی

عالیقدر مهجور صیب د وزیرستان د ادب د پاره د ملا د تیر
حقیقت لري او د وزیرستان د ادب یو ځلیدونکی ستوری دی-

محترم مهجور صیب هغه وخت د ادب په میدان کښې قدم
کښنود چې زمونږ په سیمه کښې ادب د نشت برابر ؤ - او خلکو به شاعر ته
په سپک نظر کتل او بل د یارانو نشتوالی ؤ - خو بیا هم محترم مهجور
صیب خپل استقامت او مرام د لاسه ورنه کړ او د خپلې ژبې پښتو ادب
خدمت یې جاري و ساتلو لکه چې مهجور صیب وایي:

تیارې چې لري کړو هر خوا ته موریا رڼا شي
راځئ ملگرو چې د مینې مشالونه بل کړو

د دغو مشرانو استاذانو استقامت او برکت دی چې نن مونږ هم د
پښتو ادب سره اشنا یو او زمونږ سیمه د ادب په ښکلا ښایسته ده.

ما به کله کله د گران زړه ته راتبر استاد محترم محزون جان صیب
نه د عالیقدر مهجور صیب اشعار او غزل اورېدل چې زه ډېر ترېنه متاثر شوم
او ما به د ځان سره خوندي کول او د ده د غزلو نه به مې وستو خوند
اخستو -

بیا مې چې کله په موبایل خبرې ورسره وشوې خبرې یې له
اشعارو هم خوږې و درنې وې - چې یو ځل خبرې شروع کړې ته به وایي د
خولې نه یې ملغلرې تویبېږي - زړه به دې غواړي چې خبرې یې د پای ټکی نه
ومومي زما یې لیدل ډېر ارمان ؤ -

اخبر وخت یاري وکړه زه مې زړه ته نږدې استاد محزون جان سره
کراچۍ سلطان اباد ته د محترم مهجور صیب حجرې ته وراغلم د محترم
صیب لیدل زما د ژوند تر ټولو خوندره خاطره وه. زما په خپلو سترگو د یقین
نه راتلو - د عالیقدر صیب خوش مزاجي او مینې معصومیت تاثرات داسې
وو لکه ما چې ټول عمر د ده صحبت کښې تېر کړی وي -

نوراني خهړه او خوږې خبرې لکه د شاتو - محترم صېب ډېر عليل
 ؤ خو بيا يې هم ټوله ورځ زمونږ سره په حجره کښې تېره کړه په هغه لنډ وخت
 کښې چې ما کوم فېض ترې حاصل کړو زما د ژوند تر ټولو لويه سرمايه ده -
 زه په دې وياړم او خوښي محسو سؤم چې ما ته د عليقدر سره د صحبت
 شرف حاصل شو او مونږ ترې ډېرې زدکړې وکړې -

مهجور صېب يو عالم، مينه ناک، ځيرک او وطنپال شخصيت

دی -

تل د پښتنو په درد درد بدلی دی لکه چې مهجور صېب وايي
 پردي جنگ کښې د گل غونډې ځوانی - چې د چا لارې
 په وړانه پښتونخوا کښې کوم ویرد هغو خلکو

محترم صېب بل ځای وايي:

نه یې زوی نه یې لېور شته
 پښتونخوا ده هغه کونډه
 د مغرب تهذيبه خوار شې
 پښتنه دې کړه بر بنډه
 مهجور ستا مينه کښې سوځي
 نه لوهگي شونۀ غر غنډه

بل ځای محترم صېب وايي چې:

غم د هرې لويې به در سره وي
 چې جينی د پښتونخوا دې خور او لور شي
 زړه مې چوي چې غريب د گران وطن مې
 د ظالم د لاسه پرمخې نسکور شي

او بل ځای کې وايي:

ماضي يې پېژنم او حال ته يې چې گورمه زه
په مستقبل د پښتونخوا مې باور پاتې نه شو
او ځان د حالاتو پخپله قصور وار بولي او پښتني پېغلې ته وايي -
څه خو گرم يو خپل څه د حالاتو په قصور کښې
ورو شوه حيا ختمه د پښتون په خور او لور کښې
خوري پښتني بې ستره مه گرځه پېدا کړه
کومه غېرتي جذبه چې وه ملالی ترور کښې
او په اخير کښې لاس په دعا يم چې خدای دې گران مهجور صېب
ته د څه مودې لپاره روغ او د خوښۍ ژوند ورکړي آمین ثم آمین
او د خپل ليک اختتام په دې يوې ټپې سره کوم چې:
ناروغه ياره خدای دې روغ کړه
خلک به وايي بخت يې خوار دی يار يې مړينه
په درانښت
امان مانتوی وال وزير
بولاري پل کوټري سيند
4-7-2021

خپلی خبری

زما د کتاب پہ حقلہ زما ملگرو ڊپر په زره پوري ليكونه کړي دي-
 خو په تېره تېره گران مظلوميار صېب (نور ملگري دي خفه کبږي نه) د پوره
 کتاب يوه هنداره ئې لوستونکيو ته وړاندې کړې ده-
 خدا م دي د ده په عمر کبږي برکت، په قلم کبږي زور او په پښتو
 ادب کبږي لوړ مقام نصيب کړي-امين-
 زه دا نه وایم چې زما نورو ملگرو څه زيار نه دے کړے-دوي ډپر
 قدرمن ليكونه کړي دي-چې زه ورته د قدر او وياړ په نظر گورم-
 زما په خړه پرې او گلډه وډه شاعری ستر پوهاند پروفیسر اکبر
 علي نایاب صېب چې کوم خوندور ليک کړے دے-زه د هغه د شکرېې ادا
 کولو توان هم نه لرم- نور به زه دلته خپل مشر شاعر ملگرے نور عالم
 صېب هم د شکرېې په زانگو کبږي وزن گوم- او دعاگانې ورته کوم-زه د
 غائبانه ليک د بنو احساساتو د پاره د اقبال شکتوئي وال صېب، مخزون
 جان صېب او امان ماتوئي وال صېب هم ډېره ډېره مننه کوم- او دعاگانې
 ورته کوم-

این دعا از ما و از جمله جهان آمین باد

محمد خلیل مسید له کراچی نه

ضروري یاد گېر نه: په کتاب کبږي ځاے په ځاے چرته د پنجابي ذکر شوے دے-
 هغه څه په بدنيتی يا د سياسي گوند سره د تړون په وجه هرگز نه دے-زه محب
 وطن پاکستانے یم- او چرته د پاکستان د سالمیت او يو والي مخالف نه یم- ما تر
 اویا کالو پوري د کوم سياسي گوند سره نه خو تړون لرلے دے- او نه د ملک
 خلاف په کومي سرگرمی کبږي مې برخه اخستې ده- (مهجور)

دعا

ايمان كلک په محمد ص اخر زمان را
او صفت ته يې بيا ژبه د حسان رضا را

صداقت خدايه نصيب مي د صديق رض کړي
نمونه د عدل هم عمر رض په شان را

نعمتوننه د دنيا فراوان را کړي
سخاوت لره بيا زره هم د عثمان رضا را

قوت ماته د خبير شکن چدر رضا را
وړو کوالي کښي بيا پوهه د ايمان را

ربه زمکه يم پيدا يمه له خاورې
اطاعت لره لويي لکه اسمان را

دغه سوال مي خدايه ستا په در قبول کړي
ما مهجور ته ربه صبر عالي شان را

««««»»»»

غزلونه

په هيڅ يو کس د خوا و شامې باور پاتي نه شو
گرانه اشنا آن چې په تامې باور پاتي نه شو

د زلفو مار چيچلې يو دې هم پرې روغ نه کړلو
پارو والله ستا په هوډا مې باور پاتي نه شو

چې هر ظالم ته په رکوع او په سجده دې وينم
ستا خو په آ او هم په دامې باور پاتي نه شو

په سپينه ږيره مې بتان د زړه کعبه کښې پراته
د خپل زرگي په پياوړتيا مې باور پاتي نه شو

چې ماته يو څه ځان ته بل څه خوښوي ملگرو
په دغه شېخ په دا ملا مې باور پاتې نه شو

چې مې د شپې دور په درز د کور دننه گوري
ستا د تنخوا په دا سودا مې باور پاتې نه شو

ماضي يې پېژنم او حال ته چې يې گورمه زه
په مستقبل د پښتونخوا مې باور پاتې نه شو

چې کور ته راشي د تبليغ نه نو بيا بل څه کوي
عبث په سېل ستا د دنيا مې باور پاتې نه شو

مهجور چې گرانې پښتونخوا ته تل دعا کولې
قبولې نه شوي په دعا مې باور پاتې نه شو

«««««»»»»»

دلی دلی می لا په زړه د اندېښنو پاتې دي
یاره خطري د رقیبانو د فتنو پاتې دي

خه خو می خیال د پاتې شویو ارمانونو ساته
ډېر پوره شوي دي مرگيه بس یو خو پاتې دي

ژړا به ستا په جدایی ښکلیه زه بیا کومه
ماته لا ډېرې مرثیې د پښتنو پاتې دي

د پښتونځبه یې شملې تا به ضرور نېغوم
لا مرحلې د حفاظت د لوپټو پاتې دي

یو ښکلی باب شي د تاریخ ترې جوړېدلې اشنا
دومره قیصې د ړنگو پنگو هدیرو پاتې دي

زه يې تراوسه هم عظيمې خزانې گڼمه
ماسره پنډې د يادونو پخوانو پاتې دي

لېونې غواړي لېونتوب د ازادۍ خوندونه
ورکوي زور يو څوکړی د زولنو پاتې دي

ماته په کومه خله پېغور د بې ننگۍ راکوې
د خان زمانه تا کښې هم څه د پښتو پاتې دي؟

سپرليه اوس هارونه نه جوړوم ولې راغلي
لا خو څو شپې د چادلارې د کتو پاتې دي

پوی شه مهجوره! که بيدار دي پښتون ورورنه شؤلو
چې دي وختونه د سلگو او اسوبلو پاتې دي

««««»»»»»»

ستا یادونه که دي نوي که زارۀ دي قدر من دي
دا زما په پښتون زړۀ کښی مېلمانۀ دي قدر من دي

تۀ تپوس د هغومۀ کره چې هر څه زما په زړۀ دي
ما د پاره چې هر څه هم ستا په زړۀ دي قدر من دي

ستا دکوت او پتلون قدر د خان زویه دلته نشته
چې جامه یی د پښتون وي که شپانۀ دي قدر من دي

په ژړا مې هم زرگه چې ترینه نۀ سپکیري یاره
ستا غمونه که هر څومره هم درانۀ دي قدر من دي

ستا جامې هم ښکلې ښکاري ستادمخ هم خواب نشته
که دې توري غټې سترگې که باڼه دې قدر من دي

پېونده او فقير ابي ښکلوي يې خلق خلي
چې ژوندي وو قدر من وو او چې مره دې قدر من دي

يم امين د رواياتو د تېر شوو پښتنو زه
زما کور په صندوق کښې لا پراته قدر من دي

يوسف مخيه په راتلو دې يم خوشحاله خو په تلو نه
ما مهجور ته دې که تله دې که راتله دې قدر من دي

««««»»»»

د وړو وړو خیزونو غله هم شته دي
او د ډکو صندوقونو غله هم شته دي

دا منم د ځنگلونو غله هم شته دي
خو د خوشیو گړنگونو غله هم شته دي

یو نظر ورباندې واچوي زړه یوسي
زړور داسې د زورونو غله هم شته دي

خیال کوه او ډېر هوښیار اوسه گل مخیه
ستا په چم کښې د گلونو غله هم شته دي

خزانې د پښتونخوا د غرونو یوسي
د دې دنگو دنگو غرونو غله هم شته دي

پتوي د ځلې خبرې هم مهجوره
که منې چې د شعرونو غله هم شته دي

«««««»»»»»

روغ سر په يم په پۀ خۀ نۀ يم دلبره
خو په زړۀ دننه بنۀ نۀ يم دلبره

چي په کاني دلانه يم ویشته
بختور يم سپرۀ نۀ يم دلبره

غم خودا دۀ چي لاستا په دې کښي شک دۀ
چي دې زۀ حلال پسۀ نۀ يم دلبره

که مې نور خلق کافر بولي باک نشته
د ملا صاحب په خلۀ نۀ يم دلبره

چي تنکۀ ځلمۀ په سرو وينو کښي پروت وي
خدايېگو ټوله شپه اوده نۀ يم دلبره

په اودس کښي دې ديدن ته زۀ راځمه
مه کره خيال بي اوداسۀ نۀ يم دلبره

چي مهجور دې لهوي ته نۀ مونډېرې
چي مې غواړي بيا به زۀ نۀ يم دلبره

««««»»»»»»

ام خدايه ساتندوی شي د تقدير د هغو خلقو
چي روغ شي زخمي زړونه په تدبير د هغو خلقو

په عشق او ملي ننگ کبني چي رحمان او خوشحال خان شي
شهرت دي په دنيا کبني عالمگير د هغو خلقو

خپل وطن کبني حق د پښتنو غواړي نو او گوره
لاس کبني زولنی پښو کبني زنجير د هغو خلقو

نازونه هم چي وره شي او شمله هم ټيټوي نه
د ښکليو محفلونو نه دي جاگير د هغو خلقو

وژل چې د ميړي ملا صاحبه گناه بولي
روا شو قتلول ستا په تقريرد هغو خلقو

پردي جنگ کښي دگل غوندي خواني چې د چا لاري
په ورانه پښتونخوا کښي کوم ويرد هغو خلقو

چې هيڅ يې هم د جنگ ترهگري سره کار نه و
د ختو مېلې ړنگې کړې خنزيرد هغو خلقو

چې خپل جانان يې خپل شي او رقيب له منځه اوباسي
مهجوره که مني چې زه يم پيرد هغو خلقو

««««»»»»»»

بیا چې زړه مې نن ژړا کوي دا څه دي
یار د چا سره خندا کوي دا څه دي

د تنکي ځلمي مرگه که ظلم نه دے
بیا چې دا په پښتونخوا کوي دا څه دي

کور مې ړنگ شو در په در چې گرځوي مې
ظالمان په خله د چا کوي دا څه دي

زما کور کښې دي د سرو وینو ډنډونه
دے په خپل کور کښې گدا کوي دا څه دي

د گلونو لومې گدا شو ځکه ژاړم
خپل پردي چې داپه ما کوي دا څه دي

په بدل کښې د وفادې هم مهجوره!
چې دې یار څومره جفا کوي دا څه دي

«««««»»»»»

زه دې ټول نازونه وړمه دا وفانه ده څه؟
ته مې بېگاسبارتې دغه جفانه ده څه؟

غريب بنیان کښې هم خولې د مې ته خپل کوټ او گوره
دا په گرمۍ کښې په غريب پورې خندانه ده څه؟

«بابا روټۍ روټۍ»، دا چغې د دې کورنه راځي
په دا ماڼۍ کښې دا سندري دا گدانه ده څه

حق د واکدارو د مڼم د دنيا ټولې مزې
زما د پاره يې روا هم تمنانه ده څه؟

ستا د پنځو ستورو هوټل کښې شته شراب او شباب
وچه ډوډۍ ماله تنبو کښې هم روانه ده څه؟

چې په دې ملک کښې ترې تر ټولو زياته وينه توی شوه
مه جوړه پېژنې زمونږه پښتونخوا نه ده څه؟

««««»»»»»

دا ما زغه مې تښتېدلي سره گرځي
چې رقيب زما د ښکلي سره گرځي

سکه وروڼه چې په يو کور کښي اوسيري
پکار نه ده چې ترينکلي سره گرځي

يو جهان شي غرېو نيولې بوره مور چې
د يو سري زوی د څلي سره گرځي

پام کوه لکه چې ورکه چرته غواړي
يو سرې د تاد کلي سره گرځي

رقيب ژاړي چې مهجور او جانان يو ځام
ده په سترگو دي ليدلي سره گرځي

«««««»»»»»

چاته دې په ټول عمر خوږې خبرې اونۀ کړې
چاته دې خواږه په نوم تر خې خبرې اونۀ کړې

وچې رښتيا وايه په چا بنۀ لگې که بد لگې
چرې په لونده ژبه لوندې خبرې اونۀ کړې

ما چې زلفې يادې کړې سپين مخې راته او وئيل
بيا گورې په سپينه ورځ د شپې خبرې اونۀ کړې

برند مې په غوښتنه شو، وې خبردار شه ياد لره
بيا چې په دا ځلۀ زما د ځلې خبرې اونۀ کړې

زړۀ مې چې بې واکه شي په واک سترگو ته او وايه
دغه کلک سړي ته چې پستې خبرې اونۀ کړې

څه رېباره يار ته وايه هغه څۀ چې زه وایم
گوره سم سرے يې چې کږې خبرې اونۀ کړې

بنۀ شوه چې دې او خندل مهجور ته د عادت خلاف
نن دې په ترؤه تندي تروې خبرې اونۀ کړې

««««»»»»

غرور دے شېٲانی صفت دھوکې دي خطرناکې
بي ٲايہ غوري ٲري او لافي دي خطرناکې

بي فکرة ٲکبٲي مه گرٲه اشنا وزيرستان دے
دا غرونه ٲالي ناري او کندي دي خطرناکې

منم چي ستا وسله ده زور اوره خودا واوره
زمونره ٲخواني زري وسلې دي خطرناکې

رقيب ٲه غصه راغے ٲه اوره ٲوپک نيؤلے
ٲه مونز ويني چي نن مي ارادي دي خطرناکې

مسلم ٲه لاله باندي جنگيري بي وسلې نه
کافر ٲه دا يقين چي بي فتنې دي خطرناکې

مهجوره! هديرو د شهيدانو کبٲي ٲر گرٲه
دنمن ته تر ژوندو دا هديري دي خطرناکې

«««»»»»»»

خيال چې نه کړي نوره منډه
شي جذبده د تخليق شنډه

نه يې زوی نه يې لپور شته
پنښتونخوا ده هغه کونډه

د مغرب تهذيبه خوار شي
پنښتنه دې کړه بر بندډه

مهجور ستا مينه کښې سوخي
خه لوگه شي خه غرغډه

««««»»»»»

ډي ائي خان 2005م

خه خو گرم يو خپل خه د حالاتو په قصور كښي
رو شوه حيا ختمه د پښتون په لور او خور كښي

لونه د حواته هم اسمان له شرمه شين شو
ما چي خه ليدلي په دا سترگو دي لاهور كښي

يو چوپتيا وي بل كښي لوبې ماشومان كوي
فرق دے فقط دا په يوه مبله او په كور كښي

زوى چي خومره خور او خوش اخلاقه وي نوسيال يي؛
نشته دے په ورور نه په عزيز نه په تربور كښي

خوري پښتني بي ستره مه گرځه پيدا كړه؛
كومه غبرتي جذبه چي وه ملاله ترور كښي

خوري يي د غريب نهر بچي نو غورځوه يي مه
نيمه سوځدلي هم روٲى ستا په تنور كښي

مينه كه گناه وي نوبې شكه گناهكار يمه
نور خه گناه نه وينم لاليه په مهجور كښي

««««»»»»»

خيال کوه نظره په شپو تورو د منزل کښي
ډېرې بلاگانې دي د زلفو په ځنگل کښي

خدايگو چې گهړي ورسره هغسي خوند نه کوي
خوند چې د بنگرو و په مړوند د پېغلي جل کښي

تب جنې مې جذبې کړي د سرو وينو قطارونه
خوب کښي وينم ځان چې په ژرايم په محفل کښي

خوند و د غزا د تېرو تورو په پرکار کښي
پروت چې شهيدان وو سره سپوري د پرېغل کښي

تورې سترگې مه رايه شه چل د سپېلنو کوم
ډېرې سپيرې سترگې دي زمونږ په چاپېر چل کښي

خپل بچي دي گرځي د لندن مستې هوا کښي
زوی د غريب جوړ کړې خودکشي ته په چل ول کښي

ذکرد بنگرو په ځای د سرو وينو پکار د
دا که نه وي خوند نشته مهجوره په غزل کښي

««««»»»»»»

مينه بنه وي چې د مينې په دستور شي
بي دستور مينه هر چاته پغور شي

غم د هري لويټي به در سره وي
چي جيني د پښتونخوا د لور او خور شي

زړه مي چوي چې غريب د گران وطن مي؛
د ظالم د لاسه پر مخي نسکور شي

چي رنډ مخ بنکاره کړي بيا مي بولي
زه موسي شمه کوڅه دي کوه طور شي

په نفرت کښي خو تر بور هم زما ورور دے
خو په مينه کښي خپل ورور زما تر بور شي

مهجور هغه بد قسمته شاعر زه يم
چي ژړا مي د زرگي هم ټنگ ټکور شي

««««»»»»

مئ کال 1972م

يادگېر نه: دلته د موسي او کوه طور هسي د تشبه په توگه استعمال
شوي دي- زما مطلب دا هر گزنه دے چې گني پېغمبر نه منمه او نه
کېدے شي- هسي نه چې څوک راباندي د کفر فتوا اولگوي-

تا د راتلو خپلې وعدي ماتي کړې
ما هم په نه زړه گلدستي ماتي کړې

چا چې د بل د کور ویرې ماتي کړې
د خپل محل يې هم تنبې ماتي کړې

خپر ککړو د هونبنيارانو ته خپر
که لېونيانو زولني ماتي کړې

گيله به شوک کړي د خیرن نظر نه
چې پښتنو پېغلو پردې ماتي کړې

شوک یخو سپورو کښې خوبونه کوي
چاپه سره نمر په خان خولې ماتي کړې

دې تا کچه غوندي خوانی د خلقو
ډېرې پخې پخې توبې ماتي کړې

زما په کور کښې مړې ډېوې مهجوره!
د رڼاگانو سلسلې ماتي کړې

««««»»»»

په سترگو د دوربين کښي دا څه بله فلسفه ده
په گل کښي هر بلبل ته د حبيب محب قيصه ده

قلم چي د صابر ويني د زړه څخوي بېت شي
زړگي هم د شاعر په خداي چي سمه غم کده ده

په سترگو د خوشحال کښي شاعري حبض الرجال دے
غزل کښي د رحمن د دروېشانو يو قيصه ده

نازيږي ابدالي چي دا رازونه د شاهي دي
په خيال کښي د بابر ژوند د خوندونو يو موقه ده

حمزه جنت ته هم بي پښتونه درومي يارانو
غني ته پښتونخوا بس د لعلونو خزانه ده

ژوند هلاکو خان يا چنگېز خان شو داسي ښکاري
په گران وزيرستان باندي يي کړي بيا حمله ده

اوبه راځي د چا د لوريه خړې يې په چا کره
معلوم دي کار کونکي خود ټول کلي کره ده

چې کوم کوډگر په گران وزيرستان وکړلې کوډې
کوم ځاي چې به گلونه توقيدل هلته مورچه ده

چې نيا هم پکښې ناوې بنکاري ماته خندا راشي بس
لږه چې وي تپيدي کمالی توره برقه ده

اے د وخت چنگېزه ستا به هم راځي نېته د مرگ
اے نن خودې په خله نوم اخستل هم يوه فتنه ده

څه کار چې چرته اوشي گناه گار بې گناه نشته
څوک هم چې مخ ته راغے نو خطا کړې هغه ده

مهجور ته دې قسم وي چې څه برخه پکښې واخلي
پکار د پښتونخوا چې قصيده که مرثيه ده

««««»»»»»»

زه دانه وایم اشنا چې هر ژوند د مرگي نه دے
چې سامان د بل د ژوند کړي دا سر د مرگي نه دے

مفکر شي خاورو لاندې خو فکرونه يې ژوندي وي
چې د قام فکر کوي چې چرته دے د مرگي نه دے

زړه دې کانه دے ظالمه شه بې وخته دې تيار کړو
دا تنکی ځواني يې گوره دا ځلمے د مرگي نه دے

چې نفرت ترينه تنبيري محبت ورغاړه وزي
دا په ژوند مين که خپل دے که پردے د مرگي نه دے

د دې ځوان د زنگدن هره سلگي د ارمان ډکه
ربه دا د ارمانونو ډک زړگے د مرگي نه دے

ته خو خپل سپي ته بېگا سبا شاوله ورکوه خان يي
غريب دي نهر مرشي خوشتا سپي د مرگي نه دے

ته چي ملک هم ټول يو بولي بيا په يو ملک کښي دننه
دا پښتون دي خبر دے مري خو پنجا بے د مرگي نه دے

يو ته به په لاس کښي ورکړي بل کاپي او کتاب لولي
ديو مرگ ستا ضرورت دا بل بچے د مرگي نه دے

مصور ته مرگے راشي تصويرونه کله نه مري
چي ظلمونه کړي تصوير مهجوره! دے د مرگي نه دے

د مهجور دي ارمانونه ټول پوره خوياران وايي
د اوياس کالو شاعر ترخه مودے د مرگي نه دے

««««»»»»»»

د لويو خلقو د فکرونو سره لوبې کوم
لکه ماشوم د کتابونو سره لوبې کوم

له مجبوري ورځ په خدا تېروم خلقو سره
د شپې ژړا کوم غمونو سره لوبې کوم

اکثر د هجر په دوزخ کې يم خو کله کله
ستاد وصال د جنتونو سره لوبې کوم

بندي خانې افسره مه ویرېره تېنمه نه
زه د مروند د زنجیرونو سره لوبې کوم

يمه پښتون زما بي سرو سامانې مه گوره
زه طاقتور مغرور ملکونو سره لوبې کوم

په سپينه ريره چې استازې د مرگي ووينم
زه د نيمگريو ارمانونو سره لوبې کوم

شايد چې خلقو ته به ښکارم لپونه غوندي زه
زه د خوان مرگود قبرونو سره لوبې کوم

مهجوره! کله هم چې څوک زما په خوا کښې نه وي
ستا د خوږو خوږو يادونو سره لوبې کوم

««««»»»»

اگست کال 2006م

لري چرتنه ځوابونه شونډې سري
شرموي سره ګلابونه شونډې سري

کري دنيا د زړه بدلنه را بدله
راولي انقلابونه شونډې سري

سپين مخونه قرارونه د زړه يوسي
وري د سترګو نه خوبونه شونډې سري

ګرانې! وايه د چا خوبنه دې تالا کړه
دا چې راغلي سره لاسونه شونډې سري

توري زلفي توري سترګې چې څه بولي
دي د ميو دک جامونه شونډې سري

تصور د بنکلي يار کوه مهجوره!
توري زلفي ولونه ولونه شونډې سري

««««»»»»»»

جماعت هشتم مډل اسکول کر مه کال 1964م

د مغرب تهذيب چي اور سپد کمال ته
اوس به درومي ننداره يي کړه زوال ته

تارا کړي چي وه نخښه مسافره
ژاړم هر سبا بېگانه رومال ته

د پښتون په لرو بر کښي چي وېش پوخ شي
شابه زور ورکړه تور مخيه خپل دېوال ته

چي شني ونې يي په سر باندي گدا کړي
تاتره لغړ سر نه رسي شوال ته

مزدوري به کوم زه خړو جامو کيښي
پښتني ستا د پردې ستا ښکلي شال ته

گلهې وډې ليوڼي زړه ته را درومي
د ښو بدو انتظار کوم ستا خيال ته

پېغام ورکړه د يو والي پښتنو ته
د ژوندون اعتبار نشته نوي کال ته

د پښتون په ماضي مه ژاړه مهجوره!
کړه يې فکر مستقبل ته گوره حال ته

«««««»»»»»

تا که ايښه بيا په زلفو کښي ول نه و
زه لگيا به د تيارو په منزل نه و

عاشقي بوالهوسي به سره يو وو
که په مينه کښي و دار ته ختل نه و

کاش چې نه و رقيب ان او ښکلي ډېرو و
دا سپره ازغي په څنگ کښي دکل نه و

کس ناکس به نه ليدې پښتني خورې
که بي وخته دې وتل روا تل نه و

زړه مې غواړي چې ښکاره مې مينه نه شي
چې هيڅوک مې په دې لاره کښي مل نه و

د مهجور په عاشقي به څوک خبر و
که ليکله يې دا ښکله غزل نه و

««««»»»»»

نوره دې غواړم ابادي ډېر مې په تا وژړل
بس زياتي گل اوسې ما ډېر په پښتونخوا وژړل

دا د سلگو چې نامعلوم غوندي اواز اورمه
چې دا بازگشت زما د ویرؤ که بل چا وژړل

ما خوب لیدو چې خوک پښتو د دوزخ ژبه بولي
په دا خبره ستر حمزه تر مخ زما وژړل

دلته ځوانان په وینو سره هلته یې بورې ميندي
په چغو چغو مې په آ او هم په دا وژړل

خوک په ملا پسي لگيادي خوک منبر ماتوي
په بي وسي مي د منبر او د ملا وژړل

ماله ژړا وه توبه کړي د خدا نيت مي و
خو دي خپل لوتي لوتي کور ته مي نن بيا وژړل

ته نا پوره ارمان ته نه گوري نيمگري دنيا
که چا مرگيه د ارمان په نيمگرتيا وژړل

ما توقي نه دي زده مهجوره په قسم او منه
ما چي په چاهم وژړل ما په رښتيا وژړل

««««»»»»»»

لاره کبني ناست يم لاروؤ ته گورم
د چا بي پامه تېرېدو ته گورم

ماته د ميني منزل گران بکاري چي؛
د زماني سړو تودو ته گورم

ستا په حيا چي قسمونه خورمه
پنښتني خوري ستا پښتو ته گورم

مصيبت نه د مصيبت د ميني
زه په دي چل خپلو پردو ته گورم

وائي ظالم چي کله زه مهجوره!
د غريبانوؤ سلگو ته گورم

««««»»»»»

کال 1972م

وايه رښتيا چې ته غلط په دې گمان يې که نه
دا نورد زمکې دي او يو ته د اسمان يې که نه

ظالمه زړه خو دې لا غواړي نوري سرې وينې هم
وايه پښېمان په دې بې وخته مرگ دخوان يې که نه

چې د کاروان منځې د سر نه ښکته پورته گوري
خه ژر بدلې په رنگ پنگ وزيرستان يې که نه؟

د کشمير ظلم د لمحہ لمحہ په خله دے جاري
په پښتونخوا چې کوي ظلم بې زبان يې که نه

صفت کوه د گور گوتي زلفو شاعري يې منم
فکر کوه د پښتنو هم ترجمان يې که نه؟

ته په تشبيه او په تلميح باندي ځان مه کر وه
مه جوړه وايه خوښ په امن او امان يې که نه!

««««»»»»»

يادگېر نه: کشمير زما هم د زړه سر غدار نه يم

اے سرپه لږ خپل کار ته فکر وکړه
چې پرې نور ځي هغه لار ته فکر وکړه

غم د خپتې دے د قام په نوم اخستے
د وطن هر يو واکدار ته فکر وکړه

ستا د کور د پردې خيال نه ساتي گوره
د خپل کور دې څو کيدار ته فکر وکړه

دا زرگے مې دے جوړ وړان وزيرستان کړو
خدائے ته گوره لږ دې خوار ته فکر وکړه

د وطن غنم پلوري جيونه ډک کړي
ووت دې ورکړو اوس دا پلار ته فکر وکړه

وطن خوار شو هر څه لارل سوئيزر لېنډ ته
اے مجه هوره دې سرکار ته فکر وکړه

«««««»»»»»

قيصه د خوږې مينې اختتام ته کله رسي
رڼا د داسې نمرده چې ماښام ته کله رسي
دا داسې وخت تيري ده د اسرار او رموز ډکه
چې وخت ورته ولاړ وي دا انجام ته کله رسي
فرهاد او شيريني او د لېلي مجنون خبرې
په داسې کنايو کښې څوک پېغام ته کله رسي
ژوندون داسې سفر د مسافر ته پته نشته
د نمر سپوږمۍ په تگ کښې به مقام ته کله رسي
شاهي سترگو ليدلې شه کمال و په اياز کښې
ډېر لوم لوم وزيران هم دې غلام ته کله رسي
يؤ بل ته د ياري نمائشي غاړه وتل خو؛
دلرې نه په زړه دعا سلام ته کله رسي
ته نوم مين نه يې اې مهجوره! هسې زړه خورې
ستا شعر د تازه مين کلام ته کله رسي

««««»»»»»

مدام به نه وي دا ځواني دا هم په خيال كښي ساته
د دنيا هر څه دي فاني دا هم په خيال كښي ساته

پښتني ځورې دا خبره تاته نه ده بايدۀ
’’زما صورت زما مرضي‘‘، دا هم په خيال كښي ساته

د خان زامنه دا ځاني درته د پلار پاتي ده
او ستا تر ژوند به وي ځاني دا هم په خيال كښي ساته

تمه د گل ترې مه ساته د چا په زړه كښي چې ته
كړي بېگاسبا ازغي دا هم په خيال كښي ساته

څه ټوقې نه دي دا ،، کوروننا، ، حفاظت ترې کوه
دنن سبا دا بیماري دا هم په خیال کبښې ساته

دخان زمانه د غریب بچي یې خوري قسم دے
خوراک دې کم کړه د خپل سپي دا هم په خیال کبښې ساته

دا توري زلفې ډېرې مه چپړه زما نظره
وي په ځنگل کبښې ازمري دا هم په خیال کبښې ساته

چې دالهام سلسله کله هم شي بند مهجوره!
بیا په زور مه کړه شاعري دا هم په خیال کبښې ساته

«««««»»»»»

زخمي زړونو ته ازار مه جوړوه
خدا ۑ ته گوره نن سينگار مه جوړوه
توري زلفي تار په تار مه جوړوه
شنه خالونه په قطار مه جوړوه
نن مې ياد كړه چې ژوند ۑ يم گرانه ياره
پس له مرگه مې ،، ياد گار ،، مه جوړوه
پوخ سړك د اميرانو تر بنگلو ځي
د غريب تر كوره لار مه جوړوه
حسن هغه چې بنكلا وي ډپر مخيزه
يو سپين مخ يې هم معيار مه جوړوه
كه دېوال د خټو كور مې د ۑ پرېوتی
هر سړي ته پكېني لار مه جوړوه
احترام د هر سړي كوه مه جوړه!
خو د هر سړي نه پلار مه جوړوه

«««»»»»»»

جمروود كال 1970م

تاد لوژونود کتاب نه چې وعدي اوويستي
ماپه ناكريو گناهونو هم تويې اوويستي

ستا په تراخو او په خوړو خبرو سم پوهېدم
رېبار هوښيار و په تراخو کښي يې خوړې اوويستي

استعماري لمن دې چاته څنډولې چې ده
د خوشحالي په بهانه دې ترې جامې اوويستي

د راز ورغومي به دې شي ټول د لېوانو خوراک
د زړه له شپول دې د رازونو که رمې اوويستي

شايد کمه زما د لوريه د اظهار وي پکښي
زما د شعر نه هر سړي بېلې معنې اوويستي

د زړه ملنگه تش کچکول لا د ارمان گړخوي
د زيارتونو دې په دېر طلب کولمې اوويستي

د تورو زلفو په څنگل کښي خطرناکې منډې
مهجوره! هسي دې په ځان باندي خولې اوويستي

««««»»»»»»

د مجنون خیری ټکلې ټکارې په صحرا گربوانه
په تاروپی، مزه کوی اے دلېلا گربوانه

تنی، دې پرې دې څه بېوسه، بې څښتنه غوندې
لاره کښې پروت یې بڼه بگیری اې د چا گربوانه

هیله د چاد راتگ شته خوکه دا هیله نۀ وه
نن خو مزی کره څپر دې نشته دے سبا گربوانه

چا کرې د دین په نامه بڼه چاد د دنیا په هیله
چانه دې وژغورو د گرانې پښتونخوا گربوانه

دلته مې ورور په وینو سور دے هلته کونډه مې خور
د چاد چا په غم دې وڅیرم زما گربوانه

مهجور تر خوبه پته غمونه پته له خلقو ساتم
پر پرده چې خیری دې نن وویني د نیا گربوانه

««««»»»»»»»»

پکار په ژبه دې چې وشي قېمتي خبرې
ياد الله ياد رسول او يا قامي خبرې

ته خامخا کوه پښتونه د خپل حق خبرې
که نه دې اوري د تور مخي ده مرضي خبرې

پښتون که يوه شي پنجره به پښتونخوا وگرځي
وي به خبرې د پښتون بس د طوطي خبرې

معيار د حسن يو سپين مخ نه دے فقط لاليه
دا ډېر اړخونه لري نه د يو مخکي خبرې

پېغام شپېلی کښې د ساتنې د رمې ورکوي
پېغام د قام ساتنه جوړ کړه د شپونکي خبرې

راورې سپېره نصيب مهجوره! د پرېغل له خوانه
اوس نورې پرېرډه بس کوه د يو کاپکي خبرې

««««»»»»»»

خه له مې چپړې گلې! يادونه وو چې خاورې شؤل
گل چې شوې غنچې نولا گلونه وو چې خاورې شؤل

ړنگ څلي چې گورې نوبيا دومره فکر هم کوه
دا هم د چا بنکلي وجودونه وو چې خاورې شؤل

ورکې لويټې شوې پښتنې وينم سرتورې نن
لارل پښتانه او غېرتونه وو چې خاورې شؤل

زړه مې هديره ده او پرې نوم ځکه د تاردمه
دلته ستا وعدې وې ستا لوظونه وو چې خاورې شؤل

نن په زړېوډۍ کښې راته هېچرې دا مه وايه
خومره دې مهجوره ارمانونه وو چې خاورې شؤل

«««««»»»»»

قسم چي ستا د مينې نه بڼه کلک مې و خوړو
شکي شوم بيا مې او خوړو چي سپک مې و خوړو

بنامار ته د تر بور د حسد هيڅ هم پته نه لگي
چي لوی مې او خوړو او که هلک مې و خوړو

اے کاش د ورور ولي د خلي نه يو ځلي دا واورمه
پته مې ورور ته ورکړو تره پالک مې و خوړو

غريب وم خود خان روپي واپس مې د زکات کړه
زه زمکه وم خوشکر دے فلک مې و خوړو

رحمت شوراته ستا د تورو زلفويه تياره کښي
پېزوان مې په لاس راغے چي تيندک مې و خوړو

مهجوره! خلق تلل چي نن د خان کره دعوت دے
زه پاتي شوم د مور د لاس سوکړک مې و خوړو

«««««»»»»»

دا ننني سره ويشو مونږ د يو بل غمونه
نه به وي ستا او نه زما د برخي تل غمونه

ستا د وصال سره سره په تصور د بيلتون
ماته له ورايه چينگي داړي خند بدل غمونه

هغه يادونه ستا د شونډو سپين رخسار وو كنه
ماته په سرو سپينو جامو كښي پتېدل غمونه

اشنا د درستې دنيانگي په غم به اونه رسو
راشه چي وگورود كلي چاپر چل غمونه

وېره د ویرد خوشحالی په ډمامو کښي هم وي
په یوه خندا پسې رادرومي دلته سل غمونه

ورانې ویکاره دنیاگی د خوار زرگی وه دومره
راتلل راتلل خو په راتلو کښي شرمېدل غمونه

نورې دنیا ترې په خندا خندا مزې اخستي
په پښتونخوا چې له اسمانه ورېدل غمونه

هغه اوس خپل گرځي ملا ماته د غم پېته په سر
چې د هر چا د زړه په زمکه یې کرل غمونه

مهجوره! هر چاته د زغم په قدر اورسېدل
په وېشندي شه آفرین چې یې وېشل غمونه

««««»»»»»»

مالياره راوړه خپل صاحب ته ننني گلونه
په گلدسته کبني يې خوښ نه دي پروني گلونه

دي تا په مېز دي گلدستي د سرو گلونو پراتي
ماته پراته دي په سرو وينو کبني حلمي گلونه

خپل باغ ساتي خود گل چين دا تور مخي ته گوره
پردي امبل ته پښتونخوا کبني شوکوي گلونه

په خصمانه د ماليار هم مقابل نه شي کېدے
د پښتونخوا د سرو گلونو پنجابي گلونه

معيارد حُسن انتخاب د چا وي شه د چا شه
د چا سرې شونډې او د چا سره انگي گلونه

د گل صفت چې کوي بد په ازغو هم مه وايه
د کس ناکس د لاسه ژغوري دا ازغي گلونه

فرق د سپره رقیب او خوږ ریب اړ په مینځ کښې دا د ډ
د یو خبرې وي ازغی بل وروي گلونه

مات بهار او خزان ستا دا پستی شونډې بنایي
دا یو سپردي گلونه بل د ډ غوڅوي گلونه

کړو ستا د شونډو هم رنگی گلاب د گلو باچا
گنې په بوی کښې څه کم نه دي د بېري گلونه

خیال کوه نن په پښتونخوا کښې چې تۀ څنگه رېبې
داسې رېبلي تا پخوا وو بنگالي گلونه

مهجوره! څوک خپلو گلونو ته قبرونه کیندي
څوک په مزه خپلو غوږونو کښې تومبي گلونه

«««««»»»»»

د پاكي مينې په جهان اورونه ولگېدل
په خواره تكي د جانان اورونه ولگېدل

زما د ډېرې خوږې سيمې بدبختۍ ته گوره
پكېني اېرې شولو خوانان اورونه ولگېدل

د بل د پاره مو چې خپله پښتونخوا وړانه كړه
د خپله لاسه د نقصان اورونه ولگېدل

تنكي خواني كېني ارمانونه غرونه غرونه پراته
په غرونو غرونو د ارمان اورونه ولگېدل

چې ژنه مشرشي د كلي تباهۍ له بس د ځ
ژني د كلي شو مشران اورونه ولگېدل

مهجوره! گتې د دنيا چا پكېني ډېرې وكړې
د ځينو خلقو په ايمان اورونه ولگېدل

««««»»»»»

د وحدت نه د کثرت په لور پرېږم
خدا مې خبر چې د خلیل ع سره سمېږم

ته په یوه خدا قسم زمانه واخله
چې عالم مې ژړوي زه به خندېږم

که دې پوښه کړم په رموز د تورو سترگو
بیا به ستا په رنجولي سر پوهیږم

خپلې مړې ایرې به بلې کړم چې پوښه شم
چې د کلي نه لېږدم که پاتې کېږم

تقدس د هر تړون دومره خیرن شو
چاته ، خپل ، ، وئیلے نه شمه شرمېرم

یم ډیوه تورو تیارو د چاپېرچل ته
د حالاتو سپلی تېرې شوې بلېرم

ته مې یو ساعت له زړه نه بهرنه کړې
وايه چرې ستا په زړه کښې هم غږېرم

تصور د لالی هم دده راتلل دي
مهجور ځکه په جامو کښې نه ځایېرم

«««»»»»»»

یادگېرنه: دا شعر د پښتو ډیوي مشهورې ټپې تراثر لاندې مالیکله
د مے-ټپه څه داسې وه:
په سترگو تاراته اونۀ کړل
په رنجولي سر دې زۀ نه پوهېدمه

گردد د غربت د چاپه بڼې خوانۍ بې وخته لگي
د چاپه سر اښي کړې پکړي بې وخته لگي

يو د خزان وچې سپرې هوا په مخ وړې ته
د سپرلي دکې د وړمو سيلۍ بې وخته لگي

ليک د دېوال چې اپوته د غرور سترگې ويني
د مات قلم ژبه تتي تتي بې وخته لگي

په صورت روغ په خندا شنه استعماري ذهن ته
د يو غريب د خوړين بدن سلگۍ بې وخته لگي

چاته غصه يې ته له قهره چاته شونډې چيچي
د گل په پانو پام کوه رلي بې وخته لگي

چې په زړه سرې ويني وي پنډې خلۀ ترخه له غمه
ست د سرو شونډو او خوړې خو لگۍ بې وخته لگي

په سربازي کښې د غېرت مهجوره مخکښې مخکښې
دا دي غلط چې په سينه گولي بې وخته لگي

««««»»»»»»

چې ويرد وړان وزيرستان مې په غزل کښې نه وي
لکه چې ذکر د جانان مې په غزل کښې نه وي

زموکه د زړه هم وي سوکره سترگو کښې اوښکې نه وي
افسوس دعا هم د باران مې په غزل کښې نه وي

ردي توکړی ته يې ورواچوئ او مۀ يې لولئ
چې درد او غم د خپل افغان مې په غزل کښې نه وي

خپل يې هم ولولئ او بل ته يې هم اورسوئ
قيصه د قام چې د نقصان مې په غزل کښې نه وي

خوند د بې مالگې روټئ هم پکښې نه وي مجهوره!
کله چې ذکر د خپل گران مې په غزل کښې نه وي

«««««»»»»»

بيادي نوے غم راواچوه زړگي ته
بس دے نه مې شي زړه نوره زندگي ته

لاس د خپلو پښتنو هم پکښې وينم
پښتونخوا چې زه دې گورم بربادي ته

که دې زړه غواړي چې گل مومي بلبله
نو اول لاسونه واچوه ازغي ته

په لاس ورشي چې ثواب ملا صاحب ته
کړې تيار يې تنکے خوانه فدائي ته

د اسلام دیوه خبره هم ونه کړه
ملا جانه هسې لارې اسمبلي ته

اسلام نشته تش په نوم اسلام اباد دے
اسلام نه وایي په نوم مسلماني ته

خانمرگي پردو بچو ته ثواب بولي
دا سبق به کله وایي خپل بچي ته

په الزام د ترهگر به گرفتار شي
خیال کوه مهجوره! خپله شاعري ته

««««»»»»»

نخني مود يو حامي د ناستو وړانې ويجاړې شوې
لارې مود تلو او د راتلو وړانې ويجاړې شوې

پورته که اوبه د زور اور اوختي څه اوشو
مېلې د غريب د اوسېدو وړانې ويجاړې شوې

پلونه چې د ژرندې گرځي يو بل ته څه نه وايي
منځ کښې يې کولمې بس د دانو وړانې وي ويجاړې شوې

تور کارغان چې راغلل گل ورينه سيمه خړه شوه
جوړې خالي پرېښوې گوگوستو وړانې ويجاړې شوې

هار نصيب د هر گل نه وي داسې گلان شته چې يې
پانې د مزار په گلدستو وړانې ويجاړې شوې

وه د سياست قيصه ملا غلطه پېښه كړه
مينځ كښې خپل خانې د پښتنو وړانې ويجاړې شوې

گنځ لکه ملنگ چې په يوه سپره پسې اوسېځي
مېلې مو په شربس د يو څو وړانې ويجاړې شوې

زور خو لگوي مهجوره بيا به لېونې گورې
بس که څو کړې د زولنو وړانې ويجاړې شوې

««««»»»»»»

نا ممکن دي چې پوره شي ليکل غواړي
ستا صفت د حسن ياره ليدل غواړي

په پردو خلقو گمان د ورور د مرگ کړي
دا گمان په خپلو خلقو اول غواړي

شني جامې د گلبدنه دومره خوند کړي
لکه شني پانې بنکلا چې د گل غواړي

لاړل ستا بچي سپلونو د لندن ته
شاگردان دي په سرو وينو لامبل غواړي

تضاد اتو د تدريس ته دي حيران يم
يو بچي کتاب تويک په لاس بل غواړي

په کاغذ چې د لوستونکي اوبنکې توي شي
ا مې هجوره زړه مې داسې غزل غواړي

««««»»»»»»

تار د ميني ترنگوم په ابتلا کبني
پتوم سرې سلگي زه په خدا کبني

ارادې مې د تسخير د کائنات دي
نن که سترگي غرومه په خلا کبني

چې دې گورم سرتاپا د وطن خوانه
کوټ پتلون يې نور خه نه وينم په تا کبني

چم گاونډ ورله راځي ته ورله راشه
په مړېدو د مې ستا مين سبا بېگا کبني

کور محلت د عاشقانو پکار نه وي
د مين ځولې پراتې وي په بېديا کبني

چې دې زړه نه ژاري مې ژاره مهجوره!
زيان د دين او دايمان دې په ريا کبني

«««««»»»»»

راشه نن خومي د زړه ورکه سودا کړه
 دا سپره رقيب خوياره په ژړا کړه

دي رواني او بنکې ځي خفاله زړه نه
 ياره راشه مېلمني سره پخلا کړه

چې کشمير کشمير دې هر وخت وظيفه ده
 په دا خلۀ خويو ځل ياده پښتونخوا کړه

په دا خيال چې په دېوال پورې هم غور دي
 د رقيب له ويرې ما دېوال ته شا کړه

چې زما او ستا په حال وه رقيب کړم
 وه ترڅه خبره تاته خوږه ما کړه

دمرگي فرشتې ماته وېل مهجوره!
 زړپوره خپل ارمانونه په دنيا کړه

«««««»»»»»

خه فکر د انجام نه کړي جذبې چې لېونۍ شي
سروي کاندې غټ غرونه ارادې چې لېونۍ شي

هېڅ غم ورسره نه وي د حديث د پېغمبر بيا
ماتيري لري وځي به رشتې چې لېونۍ شي

پوره پوره بناړونه هم کودري کړي د خټو
مني د سمندر هم نه چپې چې لېونۍ شي

نظام د کائنات هم خپل په خپله ټول چليزي
منکري د خالق شي عقيدې چې لېونۍ شي

غریب شی د افکارو د خه فکر توان یې نه وي
د ژوند کندو لپرو کښی فلسفې چې لپونی شی

بېگا سبا ودانې د گودر غاړې وې عامې
خو گرانی شی پیدا د چا گرمې چې لپونی شی

خبره ده یوه عامه لپونتوب د عام سړي خو؛
جوړیږي د پر نقصان غټې گرمې چې لپونی شی

لوگه چې کوي زړه نو اسویلي خیژي له خلی نه
مهجوره اږې هر خه کړي لمبې چې لپونی شی

««««»»»»»»

ر به د للمې دا باران خورانه مه کموه
اوز ما دا شو ياران خورانه مه کموه

په ډک محفل کښې مې په چا دي چې دا سترگې خوږې
په ډک محفل کښې دا يو گران خورانه مه کموه

زما په زړه چې دي هغه يې په تندي ليکلي
د خوار زړگي دا ترجمان خورانه مه کموه

غمجن زړگي ته د اظهار مې يوه تپه پاتې ده
دا يکه زار او يا قربان خورانه مه کموه

د بڙه گرېوان مې راته بس دي دا خور وغي تنی
دا خو تنی د بڙه گرېوان خورانه مه کموه

د ايمان برخه ده مهجوره دا رښتيا وئيل هم
ر به دا برخه د ايمان خورانه مه کموه

«««««»»»»»

اشنا چي ماسره نن راغے د څنگزن نه بغير
رقيب ځان يورپو په نوکارو د پمن نه بغير

د ناکامۍ په غم چي مات کاندې خپل سر په تپشه
يا به پښتون وي يا بل څوک نه د کوهکن نه بغير

يو پنجابي چي په مورچه کښي هوا خلاصه کړله
پښتون خندل چي ځان له ښه وم د تيزن نه بغير

پښتني خوري ستا زړه لويته ښه ښکارېده
مشکني يي ښکلې وې په خداے چي د چلمن نه بغير

چې دې سورلی ته د غرور نه مو تر نه خوښېدو
په گور کښې نن درسره شته شه؟ د کفن نه بغېر

راشي یادونه دې زړگي ته ورسره ته نه و ځ
رمې څوک نه پرېږدي ځنگل کښې د څښتن نه بغېر

توره لالیه د پښتون وژل اسان دي منم
گرانه پهانسي نه ده چې وي د کلبوشن نه بغېر

مهجوره عشق دې چې یې وده شه موسم نه لري
گني هېڅ بوټی نه ټوکيږي د سيزن نه بغېر

««««»»»»»

د خوندونو ډک وختونو ته دې خپروي
گرانه ياره ستا يادونو ته دې خپروي

د هجران چغې مې ړنگې پنگې يوسي
پالونارو گړنکونو ته دې خپروي

هيڅ اثر د يار په کاني زړگي نه کا
د ملاؤ تعويدونو ته دې خپروي

مراد اونه شو اوس ټول په کاپو له
لېونيه زيارتونو ته دې خپروي

زولني پکښي مزه د بنگرو کاندي
د پښتون دا مروندونو ته دې خبروي

هسي نه چې دې په لاره کښي بدل شي
ستا وعدو او ستا لوظونو ته دې خبروي

ټول تور مخي او شين سترگي درته يو شو
پښتني سيمي ستا غرونو ته دې خبروي

چې سبب د پښتنو د يو کډو شي
ا م هجوره ستا شعرونو ته دې خبروي

««««»»»»

د هگران ټکي راوړل شه مشکل نه دي په غزل کښي
 خو ستونزي پېدا کيږي د پښتون په پوهول کښي
 اے ښکليه ياره ستا د هرې ښکلې ادا خار شم
 خودامې نه خوښيږي د رقيب سره خندل کښي
 بد مه وايه خپل مشرته د قام تر هغې پورې
 ترڅو چې يې اونه وينې د قام په خرڅول کښي
 شه چل چې ترې د څښکلو د اوبونه شي ټانک ته
 تر هغې بې فائدي دي زر ډېمونه په گومل کښي
 خدا کله کوي او کله گونځې تندم گرځي
 ديؤنه دې قربان شم خو قيصه ده په دابل کښي
 فقط هم د ماستو او د چوني خبره نه ده
 خوبل شه وو باچا د وخت ليدلي په بېر بل کښي
 رقيب دلته که نه وم زما ښکليه راته وايه
 مانع دي درته شه د خپل مهجور خواته راتلل کښي

««««»»»»»»

جذبې مې ارادې مې ولولې مې شې سپوا
دا خيال چې زړه ته راشي رادرومې به ته بيا

کېدې شي چې بيا هره ونه شنه د پښتونخوا شي
د چاد غاړې هار ته د سورگل په تمنا

لگيا يونن خوزه او ته آخپله خپله وايو
خبريې؟ چې به څه وي د وختونو تقاضا

چې جوړيې په تانه کرم د بابا زنگيني توري
چېران يم چې به څنگه وي تقدير د پښتونخوا

وختونو پرې ثابته بې غرضي کړه ستا په خپله
مهجوره د کالونو راشه غواړي دې اشنا

«««««»»»»»

يا دې مشهور مونږه بناغلي نه و
يا په ناکړدو دې تاغلي نه و

آد مزي خپلي، «خوت»، موبنه و
چې موبونه اغوستلي نه و

د خپل بيړي ټيپک په خواکښې مړه و
خو مونږ له توپو تنبډلي نه و

زړې جامې او دا زړه لويته ه
خوريې خورخه خور مې ليدلي نه و

ظالمه دا تنکي تنکي څلمي دې
کور لوږېدی جنګ ته لېږلي نه وے

يا خو زما وس وے د نويو جامو
يامې بچي راته ژړلي نه وے

توره تياره کښې پروت په وینو بڼه و
دا نمر سپوږمۍ دې راڅلي نه وے

اسان کار نه و په دنښمن برلاسے
که له خپل سر نه دې دانگلي نه وے

دا د وخت سپي پښتانه نه شي خوړے
که سپي دې خلاص کاني ترلي نه وے

خدا مه جوره! پس له غم نه راڅي
غم نه راته که دې خندلي نه وے

««««»»»»»»

اوبنکې اوبنکې دي نعرې دي نور څه نشته
د نصيب نه مې گيلې دي نور څه نشته

په زرگي کبني مې يې ته د زرگي سره
ستا د حسن افسانې دي نور څه نشته

په دنيا که چرته نوم د خوشحالو وي
ستا د سترگو مېخانې دي نور څه نشته

تصور د يو خيالي لېلي مجنون هم
ترمطلبه يارانې دي نور څه نشته

که څوک پانې د مهجور د زرگي گوري
د چا نخبني نېانې دي نور څه نشته

««««»»»»»»

21م اپرېل کال 1971م

راشه نظر نن د حالاتو په کتاب کوو
زما خواري او ستا د ظلم به حساب کوو

جینی په خپله رضا لاره د اشنا سره
ورونه یې وایي چې د پلار به څه ځواب کوو

پلار یې وئیل چې خپل صورت خپله مرضي د جینی
ورونه د خور په طرف وو دوئی پیچ و تاب کوو

خلق یې ستا د شونډو سیال بولي نو گورو به یې
باغ ته به ځو او ننداره به د گلاب کوو

چې داسې اوتې بوتې وایي نو رآه خو کنه
څه انتظام به د رقیب خانه خراب کوو

یا خو مهجوره! ضرورت دے چې ټول یؤ شو سره
یا به تور مخي ته ټول عمر جي «جناب»، کوو

«««««»»»»»

اشنا چې بنكله خدا م پيدا كړې اوس خاني مه كوه
مدام به نه وي ډبر غرور په دا خواني مه كوه

د هر پښتون په غم بنادي كښې خان شريك وگڼه
په خان هيڅوك هم پوره نه د م خان خاني مه كوه

يا خود وخت د سامري د غوا بچي مه پرېده
او يا گيله په خپلو څنوهاروني مه كوه

چې روا بولي د ورور ويني تويول بي گناه
د جنت تمه خو په دا مسلمانې مه كوه

په زړه باچا د م په ظاهره يې غلط چې نه شي
خيال د مهجور په دابي سرو ساماني مه كوه

««««»»»»»»

چا واخستل خوندونه د يارانو د محفل نه
څوک ځان ته ناست دي اوري د ببل قيصي د گل نه

څوک کور کښي نامعلومه گولي او خوري په سر مړ شي
څوک کور ته اسماعيل غوندي روغ راشي د مقتل نه

زور ډېر دے امريکه کښي ځکه مړه به افغانان کړي خو
د روس غوندي به درومي ټيټي سترگي د کابل نه

دا يوه درسره وليکه په زړه زماد لوريه
سنگر ته ځه په نره څوک خبر دي د اجل نه

زغملے نه شو نوره دا گرمي وزيرستانه
سره هوا به کله په مونږ لکي د پرغل نه

چې مړ يو امريکي کاندې بيا خبر که د م شهيد شي
ډېر لري نه راغله شابه اوزه له بورجل نه

ډېر ډېر مې خوروي يواله نشته په پښتون کښي
مهوره شه سبق به دې خوگ واخلي د غزل نه

««««»»»»»

يادگېرنه : ما دا غزل په کال 2009 م کښي ليکله ؤ- کله چې په خوست
کښي د امريکه د سى، ائي، اے دا اوچتې پايې ووه(7) افسران په يو
ځايي په يوه ورځ مړه کړه شوې پښتو گون په دې جنگ کښي تر ټولو
لويې زيان ؤ-

کله د غم کله د ظلم لاثاني مشقینه
ډېر په خوشي مني دا زره مې د لالي مشقینه

تو ته وو یودوي که نه قېد پکشي اتيا زره شوې
تور مخيه بيا دې دي پېل کړي بنگالي مشقینه

وسله دو ټوله تو په لوس کشي پشتين سير په ويني
تور مخيه مه کوه نور دغه چنگيزي مشقینه

پاشتین چې ژاغ دې خپل حق کوو ورته غدار ويایي ته
په تور سړی د میژه مه کوه پوځي مشقینه

ته چې په خپلي غريبونې تل ظلمينه کوي
درته راو بولي ته ويا يه کيم مفتي مشقينه

زړه مې تانوکې داي لثفکرد زيوتي سره که
هره تانوکه بندي مه که د ازغي مشقينه

کله شي موت روته سبب دي بي عزتي وگرخي
په سپيني لپچې کبې خو مه که په بنگري مشقينه

مېدون د مينې کشې بي خوفه بي خطره گرخي
مهجوره تل کوي بي تېري ننکيولي مشقينه

««««»»»»»»

د يو ورک غزل پاتي برخه

خبريمه بيا زه زما ژبا به څنگه وي
خو وايه گلبدنه ستا جفا به څنگه وي

لگيا يونن خو زه او ته آخپله خپله وايو
خبري يې! د وختونو تقاضا به څنگه وي

دا وري څپې د آهونو چې ترې پرځه راوريږي
خو ښکې که ترې ډلۍ شوله نو دا به څنگه وي

مهجوره د هجران په سره غرمه کښې چې اونۀ سوې
په وخت کښې د وصال سبا بېگا به څنگه وي

««««»»»»»»»»»»

چي په يوه خله به افغانان شي ناهيخ كله نا
چي به پوره زما ارمان شي ناهيخ كله نا

فضا د بدر چي امت خان كٲني پيدانه كړي خو
مدد راكوز به له اسمان شي ناهيخ كله نا

رقيبه داخيال دي چي بيا په زړه كٲني هم تېر نه شي
دا چي به ستا زما جانان شي ناهيخ كله نا

دا چا سپېرو سترگو خوړلې دې امكان نه نشته
ودان به خر وزيرستان شي ناهيخ كله نا

اوس په ډنډر د گل بلبه ته چغار مه كوه
چي به سمسور بيا گلستان شي ناهيخ كله نا

مهجوره زړه چي پرې راٲول شي داسې نشته دې خوك
مور نه بغير كه ډك جهان شي ناهيخ كله نا

«««««»»»»»

چې د راتلويې ما سره کلکې وعدي کړې دي
دا يو څو شپې مې چا د پاره شوگيري کړې دي

چا که خبرې بدنيتې ما ته ترخي کړې دي
خو ما تراوسه د هر چا سره خوږې کړې دي

د زړه کوته ته مې وس نه وو د چاپره د پوال
نوله ناکامه مې د غنو ترې وپري کړې دي

په باغ کښې نشته د مې په خاورو کښې ځلمي گلونه
ستر مې نن مې څو پيري د هديرې کړې دي

يو جماعت راته پکار د مې د پښتو د تبليغ
يو څو کسانو ارادې د سه روزې کړې دي

پښتو ساده پښتو سوچه پښتو اسانه ژبه
مهجوره! ما هم د څو ژبو مطالعې کړې دي

««««»»»»»»

جذبې چې مېرني وي په جذبو کارونه کيږي
د بڼه گرېوان بي ستنې په ازغو کارونه کيږي

د ژوند دا خړدگرشي د همت په يوم گلونه
چې پنه شي کړي وده په خولو کارونه کيږي

زياتوب د علم غواړي نورې ژبې زده کول هم
ليکولولو او وايو په پښتو کارونه کيږي

لوم نيت لويه جذبه او حوصله چې پکښې راشي
د روغ صحت په توره د مودو کارونه کيږي

مرگه چې مغز مے مات کړي نو هر شه په تپه او دريږي
اشنا په د مے دنيا کښي د ژوندو کارونه کيږي

خواني چې زړ بوډي شي ارادي هم زړي کاندې
چې پغلې ارادي وي د علمو کارونه کيږي

صحت هم تل روغ نه وي مرگه راشي دولت پاتي
که خاندو او که ژارو دا يو څو کارونه کيږي

بس خبر د مے ايمان غواړه چاپر چل گوره مهجوره!
ترخي مء وايه چاته په خوږو کارونه کيږي

««««»»»»

له سترگو نه د اوبنکو قطارونه دي وریږي
په غم پسې بل غم دے بس غمونه دي وریږي

مړه زمکه پرې ژوندی شي دا فرمان د پاک الله دے
دا زبړے د ژوندون دے بارانونه دي وریږي

له سترگو اوبنکې خاڅي که کوټه ديؤ غریب ده
شېبو شېبو باران د تا یادونه دي وریږي

زانگو کښې ماشومان نۀ کوي خوب په چغو سر دي
په ټول افغانستان باندي بمونه دي وریږي

پښتون دي خپل کتاب د عمل اولولي شه وائي
فرقې فرقې پښتون دے عذابونه دي وریږي

زمونږ نصیب په سمه کښې سکروټې او گرمی دي
په غره زمونږ د سیمې بهارونه دي وریږي

په وران وزیرستان کښې لا پاسته نوي ازغي دي
مهجوره! خلق وائي سره گلونه دي وریږي

««««»»»»»»

بلبله وایه ته خفه په غم د خان یې که نه
او یا په باغ کښې خبر شوم له خزان یې که نه

له اوبنکو ډکې سترگې کرځې شه خبره خوده
له بمباری، خبر په ړنگ وزیرستان یې که نه

په هر غزل کښې دې چې ذکر د بنکلا کومه
وایه رقیب ته چې فقط زما جانان یې که نه

چې ټوله ورځ دې په پټې کښې مزدوري کوله
بیا ټوله شپه یې مجاهد هغه دهقان یې که نه

چې هر ظالم هر زور اور پرې طاقت و آزمایه
روس شو تکرې اوس امریکه هغه افغان یې که نه

مور د بمونو نه هم اونه ویرېدې ښاغلیه
ستا په غېرت شه افرین بهادر خوان یې که نه

له غېرتي خاورې پیدا یې چې سنگر ته درومی
په تمنا د شهادت ته ور روان یې که نه

مهجوره داسې شعر لیکه چې پښتون یو شي سره
ته په نفاق د پښتنو څه پرېشان یې که نه

«««««»»»»»

یادگېر نه: دا غزل ما هغه وخت لیکله و چې امریکې په افغانستان باندې
د «بمونو مور»، یو بم اچولے و-

د غم تپوس یې مه کره زیات یې خوند د بې غمی شي
چې سر شي په گدا د چا په غم کښې لېونی شي

عاشق د عشق په سر کښې کلے کور د جانان غواړي
چې مینه لېونی شي کلے پرېردي غرخنی شي

غوښتنه د خواهش بوډاله زړه نه اوس بهر کره
چې لور یاد نسی د پښتونخوا هره جینی شي

ترلي د تقوی سره د دین دنیا هر څه دي
دیو دروېش په وجه کور وړوکی کورنی شي

لمبه چې د دیوې وي ترې ایرې پتنگان پروت وي
لوگے چې د زرگي وي خپل جانان ته سپېلنی شي

مهجوره! د هابیل او د قایل قیصه شي جوړه
چې ورور د ورور په برخه کښېني جوړه ترېگنی شي

««««»»»»»»»»

چې کور کبني ډيوې مړې وي پتنگان کله راځي
غربت چې تر حد زيات شي نو ياران کله راځي

چې زړه له غمه شين شي نو له سترگو او بنکې څاڅي
په شين اسمان چې وريخ نه شي باران کله راځي

رقيب دله خفا کړو اوس جانان ته جرگې لېږم
د او بنکو بې جرگو خفا جانان کله راځي

د وخت په زولنو ترلې لاس کلک دي د هر شي
بې وخته بې نېټې سر ته ارمان کله راځي

و عتصمو بحبل الله خو ستا امر مني ټول
په يوه خله مسلمان ستا په فرمان کله راځي

مهجوره! دا په وهم او په گمان کبني د چانه وه
چې خر وخت به په گل وزيرستان کله راځي

«««««»»»»»

د ځيگر زخم چې زيات شي پرې دوا خو داسې نه وي
مصيبت کښې سترگې واړوي اشنا خو داسې نه وي

پنجابې چې «سر لښکر»، ته بد رد وايي غدار نه دے
په ژړا پښتون غدار شي چې ژړا خو داسې نه وي

په خدا دې کافر وائي خپل کور سوزوه شاباش
*ستا په خله سوځي خپل کور پام کره ملا خو داسې نه وي

چې په يو گزار د بوټي وړ زما د کوټې مات شو
سپاهي خندل چې وروي ياره بيا خو داسې نه وي

ماوئيل گل وزيرستان مې لوټې لوټې شو مهجوره!
په خدا شو وې د گل وطن ښکلا خو داسې نه وي

«««««»»»»»

*دفرانس واقعي ته اشاره وي

مسېد ووله لهجه

پشتاني خوري ډېر دې كشي دي شنكي خولینه
پشتو ته كسه بچ كوه خپل غبرتي خولینه

خيرن نظر و ورته كو خوناور داسې هن شته
پت سوته مخ او په چامه وينه بېخي خولینه

چې دې خولې روشي په مخ او بيا يې ووينځي ته
داسې چر كېږي كه منې لكه غلمي خولینه

پرده كوه چې نن سا بو داسې وژ سترگي هن شته
چې حيانه كو خيړ خيړ كسي كشلاكي خولینه

داسې جينكي هن په اټك بندي روپورې وتې
چې دې خوانونې لامدورې ته گرځوي خولینه

پشتاني نه دې اروېدلي مې په خپل غوږينه
هغه كلي په كلي گرځي خرڅوي خولینه

نظونه

تېره ورځ ته

اے تېرې ورځې چې رڼا مې په وطن تېره شوې
د سپين سپېڅلي رڼا نمر سره چې نن تېره شوې

لا دې سرخي د شفق شته په اننگو د اسمان
د گران وطن په هر صحرا په هر چمن تېره شوې

چا په خندا په خوشحالو په چرچقو تېره کړې
او په چا سخته لکه وخت د زنگدن تېره شوې

درنه کوم يو څو پوښتنې د جهان په حقله
يو څو سوالونه د دې دهر د انسان په حقله

○

څومره دې وايه تماشي په دنياگۍ ولېدې
غوندې دې څومره د مستۍ او خوشحالي ولېدې

په ټول عالم په هر طرف مسته مستي وه که نه
چرته له غرېوه ډک زړگي کښې دې سلگي اولېدې

یا دې نظر و په رېښمینو جامو پټ بدن ته؟
که بڙه جامو کښې دې ښکاره د چا پندې اولېدې

تا بس کتې ښکلې ښکلې او محلونه د چا!
که دې بي چته بي تنبې زړې کېږدی ولېدې

په عېش کدو د دې دنيا کښې زړېوډی وه او ده
که خړې پړې دې خولې خولې ځوانی وليدې

خومره ډاکې د چا په ننگ او په ناموس پرېوتې
خومره دې وایه د بي وسو مجبورې ولېدې

خومره حقونه شو تر پښو د غاصبانو لاندې
په ویر ژړا دې وایه خومره پابندی وليدې

زړه مې غواړي

دا چې اوسي د سرحد په تورو غرو کښې
دا چې پلار نيکه يې پروت دي په مورچو کښې
چې مړه ښکاري د ژونديو په جامو کښې
زړه مې غواړي چې حساب و ۷ په ژوندو کښې

دا فضا چې مې اهونه پکښې شوري
دا فضا چې لري ښکلي ښکلي ستوري
چې د شپې مې توره شپه د قسمت گوري
زړه مې غواړي چې پراته مې و ۷ په پښو کښې

چې سبب د يو څو تنو د راحت وي
چې سبب د يو څو تنو د عشرت وي
چې سبب د يو څو تنو د خلوت وي
زړه مې غواړي زلزلې داسې ښکلو کښې

چې وړو کې د عمل بله ډيوه وي
 چې يوه نوې عقیده او فلسفه وي
 چې يوه نوې عجبیه غوندي تحفه وي
 زړه مې غواړي چې مې راوړم په پښتو کښي

زړه مې غواړي د يو بل چې څنگ په څنگ و
 زړه مې غواړي د باطل سره په جنگ و
 مونږه ټول يو ځايې ولاړ په نام او ننگ و
 زړه مې غواړي اتفاق په پښتنو کښي

مهجور نيت لرم د داسې نېکې چارې
 چې لارښود وي د عمل د نېغې لارې
 چې رڼې شي پرې د غرونو پالې نارې
 زړه مې غواړي يو شعور خپلو پردو کښي

««««»»»»»

وختونه

کله کله مې ياد يږي تېر وختونه
ښه وختونه خو افسوس په شمېر وختونه

کله کله از مري هم گيدړان کړي
کله جوړ کړي د گيدړ نه شپږ وختونه

کله يو ساعت مخه شي د کالونو
کله جوړ د سترگو رپ شي ډېر وختونه

کله وخت د خوش حالو راشي مهجوره!
کله غواړي د وختونو خپر وختونه

«««««»»»»»

زه

گرځمه تل د لېونو غوندي زه
خپلو ته بښکارم د پردو غوندي زه

ستغود ژوند ته استقلال لرمه
د پښتونخوا د تورو غرو غوندي زه

کله فضا کښي اواره گرځمه
مهجورد چاد اسوبلو غوندي زه

«««««»»»»»

پوښتني

اے د موهومو پوښتنو بهيره
اے د دلسو زو اسو پلو بهيره
اے د ستومان انسانيت قافلې!
او اے د تورو تورو شپو بهيره
شپه د منزل به دې سبا کله شي؟

○

خه خوم لرې هم د لوگي؟ لوگيه
اے د لوانده غوندي لرگي لوگيه
لوگي لوگي به يې که وريخ به هم شي؟
اے د مظلوم د مات زرگي لوگيه
تاکښي به تندر او برېښنا کله شي؟

باچا بي تاجه د وطن ستره د د
دا په خوارو زارو مين ستره د د
راشئ او گوئ كه رحم لرئ
خولې خولې دي ټول كو هكن ستره د د
مورد شيريني به رضا كله شي؟

دا چې دي بندي د سركار له وپري
دا چې دي بندي د خونخوار له وپري
لره بنكاره شه نامعلومې نټې!
دا بندي خلي د استعمار له وپري
چي په خپل حق به دوي گويا كله شي

چي د مظلوم شي ورځي شپي بدلې
چي د محكوم شي ورځي شپي بدلې
چي پاس تر عرشه دي فرياد اورسي
چي د قوم شي ورځي شپي بدلې
مهجوره آه به دي رسا كله شي؟

««««»»»»»»

اوس مه راحه لاليه

نه يم خبر لاليه
د سترگورپ شو هغه ٲول وختونه
چې حوصلې پېغلې وې
چې ارادې ځوانې وې
نوي غوټې غورېدې
او ولولې ځوانې وې
وخت وٲتنکې او ارمانونه تنکي
د زړه په کور کښې اوازې دې تا وې
نورې دنيا ته دروازې بندې وې

جوړې فقط وې ستا د پاره اشنا
استقبالي تنبې په سرو گلونو
نورې هر چا ته دروازي بندې وې
ته به راتلې په بخملينو لارو

○

اوس مه رايه لاليه
چې بنديوان يمه زه
په زولنو د سامراجي نظام مې
لا سونه بند په بند ترلې دي نن
سترگې مې سرې دې شونې و چې گرځم
په چغو چغو مې ژرلې دي نن

○

اوس مه رايه لاليه
هيڅ نه لرم خالي لاسونه گرځم
تورو تيار کښې مړ و اير و ته ناست يم
نو په دې حال کښې به اونه کره شم
چې د دې خپلې بېوسې په حال کښې
چې د دې خپلې غريبې په حال کښې
چې د دې خپلې مجبورې په حال کښې
تا هم بېوسه او مجبوره وينم

○
اوس مه راحه لاليه
دلته اوس ٲوله بي قدري پراته ده
دلته اوس ٲوله مجبوري پراته ده
چي تا مجبوره او بي قدره وينم
زما غبرت زما انا نه زغمي
اوس مه راحه لاليه
اوس مه راحه لاليه

««««»»»»

ٲانك كالج 1968م

د پربغل په تناظر کښي جنوبي وزيرستان ته

چې مې باز د فکر و الوت کوز له زمکې نه اسمان ته
د پربغل په څوکه ناست يم گورم گران وزيرستان ته
وينم هره خواته گورم پېونده، موسی، روښان ته
او دعاله خدایه غواړم سوال کومه زه سبحان ته

لويه خدایه په داسيمه داسې نر ژهې پېدا که
چې راغونډه په يووالي ارته بېرته پښتونخوا که

اے زما د زړگي سره اے له ځانه په ما گرانه
اے زما د ډېرو ښکلېو رواياتو نگهبانه
اے د کنډولپرو زمکې اے عجيبه کوهستانه
چې پربغل دې هماله د اے زما وزيرستانه

اے مسکنه د غاښانو اے مورچې د باتورانو
اے زما غېرتي خاورې اے ميراثه د نيکانو
چې پېرزويي په مونږ نه شي د يووالي وروولۍ هم

وي خفا په زړه دننه د پښتون په خوشحالي هم
نه وي خوښ چې د پښتون هم د سيالانو په سيالي هم
سمو و به دا بد بخته هم په توره په گولي هم

چې مې گرانې پښتونخوا ته پرې په بد نظر کاته شي
*، هغه سترگې شه لېچنې هغه کسي دې رانده شي،

وختي ماتي په هر چا راځي خفا چې ورته نه شي
په ما گرانه ماته هغه وي چې مات ورته په زړه شي
داسې وخت به هم راځي چې به د خپلو خلقو ته شي
خدا مې دې نه کړي د تور مخيو سره هم چې ته سپره شي

له سرې هوا دې څار شم ستا قربان له سردرو شم
قرباني غواړي له خپلو هسې نه چې د پردو شم

لور په لور پکښې ويشتل چې ميان ښکارزن غرځني بزونه
زړه درديري مې چې وينم لغړ سري هغه غرونه
چرته ټول شو کاتري کاتري چرته وېشي ځنگلونه
په اور او سوځه که راغلل زمونږ حبيب ته پرمتهونه

نو اوس اے گرانہ پر بعلہ شاہ تہ آتش فشان شہ
 شغلي او باسہ دخلي نہ په دې خلقو قهرمان شہ
 دا منم چې هغه خوار وو وړي تړي او نہرو و
 دا منم چې نہ کلا وہ نہ لونگی وہ سر ببر و
 دا منم چې پېسې نہ وې اونہ دومرہ سرہ سپين زر و
 خوسادہ بادہ ژوندون و ديو بل په غم خبر و

چې جامہ يې ہم شري، وہ چې برستن يې ہم شري، وہ
 چې بہ خار آزادی شونو کفن يې ہم شري، وہ

پوی په خوندد آزادی، وو وینہ گرمہ په بدن کښي
 وئیل داسي یو شهید د «تاراکی»، په زنکدن کښي
 مونږہ نہ کوو د غېرو غلامي په خپل وطن کښي
 دا دې پتہ وي انگرېزه ستارانہی تہ په لندن کښي

اے زما وزیرستانہ تہ داسي خلقو کور يې
 ستالہ خاورو صدقہ شم د زرہ سرتہ د مہجوري يې

«««««»»»»»

*دا مصرعہ د اجمل خټک صېب دہ

جنوبي وزیرستان ته دعا او خواستونه

سوچ مې یوسي سمدستي ځمه له زمکې نه اسمان ته
د پرېغل په څوکه کښېنم گورم گران وزیرستان ته
وینم هره خوا ته گورم پېونده ، موسی ، روښان ته
او دعا له خدایه غواړم سوال کومه زه سبحان ته

په دا سیمه کښې دې خدایه داسې نرژني پیدا شي
چې راوینې او بېدارې ولولې د پېونده شي

داسې نر چې په دا سیمه هر بد کار ترېنه ترسیري
هر دښمن د ازادۍ او هر مکار ترېنه ترسیري
لېونې د ازادۍ چې هوبنیار ترېنه ترسیري
یو لمسه د پېونده چې استعمار ترېنه ترسیري

شي گمان مې د سکروټو په ظاهره مرو ایرو کښې
زه چې گرځم د غازیانو ږنگو پنگو هدیرو کښې

وایم گران وزستان مې د پښتو نه خالي نه دے
دا گلشن د ازادۍ مې د غنچو نه خالي نه دے

استعمار ته دا وطن لا د خطرونه خالي نه دے
وايم کورد پبونده خود زلمونه خالي نه دے

هر دښمن چې مې دې سيمې ته په برندو سترگو گوري
مونږ ويسته شو هغه سترگې خبرداره دې بيا شوري

دا تش غرونه غرونه نه دي دلته پته يوه جذب ده
دا جذب ده د ازادۍ مې دنیکانو يوه ورثه ده
هره لاره استعمار ته چې پرې چې گڼه وږه ده
خو خو ځله د ظالم له دې ځای تللي جنازه ده

اوس دې نه گوري دې خوا ته هر په زړه خیرن ته وایم
خارښتیري چې پر بغل ته هر هغه پمن ته وایم

زه د گران وزیرستان تعلیم یافته وروڼو ته وایم
په بنائست د نورد علم بنائسته وروڼو ته وایم
زه د مینې محبت په واسطه وروڼو ته وایم
چې څه درد لري په زړه کښې زه هغه وروڼو ته وایم

چې د خپلې علاقې نه زما وروڼو بوستان جوړ کړئ
دلته امن امان جوړ کړئ دلته امن امان جوړ کړئ

خو مهجوره بنکله باغ وزيرستان هله کېدې شي
د دې سيمې د رنځونو بس درمان هله کېدې شي
دا د غرونو اوسېدونکې بڼه انسان هله کېدې شي
زما وروڼو دلته امن و امان هله کېدې شي

چې دگران وزيرستان مې هر بچې تعليم يافته شي
هر بوډا تعليم يافته شي هر ځلمې تعليم يافته شي

«««««»»»»»

يادگېر نه: ما دا دوه نظمو نه د وزيرستان د موجوده حالت نه ډېر کالونه
وراندې ليکلي دي- ځکه د وزيرستان د اوسني حالت نه مختلف پس
منظر کېښي ليدې شي- دې کېښې د ځينو بندونو ټکي هم يو رنگ دي-
هغه وخت به دا د بزو، مېرو، او غواگانو غلې کېدې- او ډېرو بدمعاشانو
په دې خلقو نه ډاټسن گاډي بوتلل- او اوبه يې تښتول- د ويونکي دي دا
نظمو نه د هغه وخت په تناظر کېښې گوی، و وائی-
يادگېر نه: دا دواړه نظمو نه ما په کال 1997م کېښې په ډي ائي خان کېښې
د فقير ايښې په کانفرانس کېښې وار په وار وئيلي وو-

د ازادۍ په ورځ

د خوارلسم اگست د نمر د راختمونه مخکښې
سحر وختي له کلي اووتم بېديا ته لارم
د ښکلې نمر د ازادۍ د مبارکې ورځې
د پلوشو په استقبال گوشه يو خوا ته لارم

بهر له کلي نه خوډ پر له کلي لري هم نه
په يوه جونگره مې په لاره کښې نظر لگېدو
ناسته په وره کښې د جونگرې مې بوډۍ اوليده
ماته ملا سپين يې د وړۍ په شانې سر لگېدو

دې هم کتل په نمر خاته خو چې يې زه اوليدم
ويې د اگست خو زويه نن ده خوارلسمه کنه
د نن سحر د گران وطن د ازادۍ سحر د
ما وې چې هو گرانې ابۍ دا خو منمه کنه

د راته وايه چې دا ته دلته تنها ولې يې
جدا له خلقونه پراته ته په بېديا ولې يې

چې رپېدونکې لاس دې اونيسي او پاڅوي دې
داسې څوک شته که ناته ناسته ماته ملا ولې ئه

ابى يو سوړ اسوبله او کړو ويې چې هو بچيه
زه تنهانۀ يم زما ډېر بنکله يو ځوان بچۀ و
د ځوان وطن د ازادۍ جنگ ته مې اولېرلو
لا خوراغله نۀ دۀ مۀ مرد مېدان بچۀ وو

خو داسې اورمه له خلقو چې شهيد شو هغه
زما پتنگ کړو ځان ستي د ازادۍ په شمع
وايي چې مړه شي نو هغه په دنيا بيانه رايي
ورکړه سر زما بچي د ازادۍ په شمع

خونادا ټول دې په غلظه شهيدان خونۀ مري
د ازادۍ په شمع سوي پتنگان خونۀ مري
نن خوار لسمه د اگست ده زۀ کمځۍ غوروم
د ازادۍ جنگ ته وتلي باتوران خونۀ مري

زما يقين د مې چي راځي به نن سبا به راځي
د ازادۍ بېرغ په لاس کښي په گدا به راځي
نن څوارلسمه د اگست ده په خدا به راځي
نن به راځي نن به راځي او خامخا به راځي

نوراشي وروڼو چي لږ سوچ او کړو او فکر وکړو
د ازادۍ په ورځ به ډېرې خوشحالي هم کوو
خوڅه خو به خيال د مور او پلار د شهيدانو ساتو
څه خو به خيال د تنگيالي د دې ابي هم کوو

د گران وطن د ازادۍ خو ډېر کالونه او شو
خولا خولاري د زامنو گوري بوري ميندي
په انتظار د خپل شهيد دا يوه ابي هم نه ده
مهجوره وي به گران وطن کښي داسي نورې ميندي

«««««»»»»»»

يادگېرنه: ما د نظم په څوارلسم اگست کال 1964 م کښي ليکلې و- چې
زه په گورنمنټ مډل اسکول کړمه کښي د اتم ټولگي طالب علم ووم او د
ازادۍ د باتورانو ډېرې ميندي ژوندۍ وې- د دې نظم معيار د اتم ټولگي
د يو هلک د ليک په تناظر کښي وگورۍ-

بلنه

اے خوارانو غريبانو راشئ راشئ
اے بي کسو مظلومانو راشئ راشئ

چي ماني د استبداد کړو دپي وپي
رانسکورې چي بنگلي کړو لوړې لوړې
ورته اور کړو چي تري پورته شي لوخړې
چي بنگلي شي د خانانو خړې پړې

اے خوارانو غريبانو راشئ راشئ
اے بي کسو مظلومان راشئ راشئ

نن دخپلو عشرتونو حساب ورکړئ
نن دخپلو دولتونو حساب ورکړئ
د مزو او د خوندونو حساب ورکړئ
د دې لويو محلونو حساب ورکړئ
اے خانانو نوابانو راشئ راشئ

نن قيمت د خپلو تويو خولو غواړي
نه شرميري له هيچانه چاته ژاړي
حق بي حقه مو حقونه چې څوک داړي
ورپسې شئ راشئ ټول لکه غوباړي
خړو پړو مزدورانو راشئ راشئ

ولې غلي د غريب په بد حالۍ يې
ولې خوښ په دابې خونده زندگۍ يې
د اسلام په تله خامخا تلۍ يې
حق ته حق وائي بنکاره بيانوي يې
امامانو خطيبانو راشئ راشئ

د سرو شونډو له شرابو لاس په سر شئ
له تيارو د تورو زلفو رابهر شئ
کار په تشه وېنه کيږي خبر شئ
عمل وکړئ د غريب په چارو ورشئ
شاعرانو اديبانو راشئ راشئ

ترينه کار د تورو واخلی خبردار شی
بند ترلي مخامخ د استعمار شی
ټول په نېغه لاره واپوئ په لار شی
خالي مه کښېنئ اخته د قام په کار شی
د وطن قلمکارانو راشی راشی

ټول به خا په ننگ غېرت او په پښتو شو
دا پرې جنې به پرېږدو ټول به یو شو
که یو نه شو نو دا ټول به هم یو خو شو
په دریاب د بې ننگی کښې به لاهو شو
زما ورونو عزیزانو راشی راشی

««««»»»»»»

راشه

راشه چې باغ د زندگۍ ته بهارونه راشي
راشه چې غاړې د ځوانۍ ته دې هارونه راشي
راشه چې تورې تيارې شپې د جدایۍ شي ختمې
راشه چې ختمې بې کارۍ شي او کارونه راشي

کور د زړه وړان د مړنې نشته مړې ايرې دي اشنا
د هجران شپې ډېرې اوږدې ډېرې سپېرې دي اشنا
زړه د ماشوم غوندې ژړېږي سترگې سرې دي اشنا
زرکړه رايه چې مې زړگي ته قرارونه راشي
د يو عاشق د گرمو گرمو اسوبلو په خاطر

د یو مین د جدایی نه د گیلو په خاطر
پورته کره جام دې د دیدن د مېلمانو په خاطر
چې د خندا د عاشقانو هم وارونه راشي

دا بې قیمتې چې دې نن د غریبانو خولې
دلته بې قدره دې زما د مزدورانو خولې
خواره خواری کښې مې بهیرې د خوارانو خولې
وخته رآه چې په بادارو یې پورونه راشي

چې بده ورځ شي د پښتون په دښمنانو باندې
چې زنکدن شي د پښتون په بد خواهانو باندې
چې ورځ د عید شي په خوارانو غریبانو باندې
پرې خوشحالی دلی دلی او انبارونه راشي

زړې قیصې چې د لېلی او د مجنون تازه شي
خوند د وصال سره غمونه د بیلتون تازه شي
چې ولولې د عاشقانو د ژوندون تازه شي
بیا منصورانو ته د مینې چې دارونه راشي

راپک

يوه ورځ د اوږي په غرمه کبني په سکني غرمه کبني
کورته راتلمه وم راوړم مجبوري غرمه کبني
د اور لمبه وه لگېده په مخ سيلی غرمه کبني
خولي خولي وي خوتکېدلې ککري غرمه کبني

چي په جنډوله اودرېدو بس د پاتک په خوا کبني
ولاړ په نمرؤ زمونږ بس سره راپک په خوا کبني

گرمی اخستې ؤ خولي ؤ سيلېدلو سره
بس ته راوختو د بس د اودرېدلو سره
او مونږ سوارلی چي په سیتونو سمېدلو سره
دے ؤ ولاړ چيرې جامې يو څو کمبلو سره

وي چي سخيانو ته د خبروي ستري مه شی ورونو
هر څه دي ستاسو کره ډېروي ستري مه شی ورونو

څوک يوه روپی او څوک انه او څوک پېسه ورکوي
هر سره ده ته بس د پاره د الله ورکوي

خوک او ازي ورته د معاف که معاف اي تره ورکوي
خوک ورته وائي لاره پر پرېده خوک ديکه ورکوي

زه په سیت ناست يم د قدرت په قدرتونو کښې غرق
دا د نصیب رنگارنگي ته په سوچونو کښې غرق

وايم چې دغه وږمې ترېمې خوان به ورور وي د چا
وايم چې ده کره به ناسته لور او خور وي د چا
دا غریبي د ده به هم چرته پېغور وي د چا
خدایه د ده په غریبي کښې به قصور وي د چا

د پلار نیکه ځینې که خدایه خوک خانان کېدې شي
نو دا خولې خولې راپک هم راپا خان کېدې شي

په بدرگه په چا د چا سره توپک گرځوي
په هله ځله هر بوډا، ځلمې هلک گرځوي
چې وي ماږه نو بیا ماږغه پاس په فلک گرځوي
چې شي خالي نو کور په کور خپته راپک گرځوي

په هر موټر هره لاري کښي ما او تاته گوري
د ازلي برخي په تمه د هر چا ته گوري

خوک وي خانان د چا په برخه مزدوري وي د چا
د بل په مخکښي لاس نيول به مجبوري وي د چا
لکه راپک ورپسي منډي ضروري وي د چا
په زر جبونو کښي تقسيم خدايه روزي وي د چا

د چا خدا خان پوري نه غواړي قسم د وروره
مهجوره! زره لري د غونډي بنيادم د وروره

«««««»»»»»

يادگېر نه: راپک زمونږ د علاقې يو ملنگ او غريب سره د دې به اکثر
هره ورځ جنډوله ته راتلو - اول به يې په بس او لاري کښي ناستو خلقو ته
ستړي مه شي او کړل - او بيا به يې او وئيل چې سخيانو ته دې خبر وي - د
ملنگ برخه او کړي - وائي چې په غوا کښي که پي نه وي هم خود
«بورکي»، ورته هيله وي - ما دا نظم د دغه ملنگ راپک په نوم ليکله
د -

زخمي گوته

دا نن قيصه چې زه ليکمه حقيقت ليکمه
د يو غريب نوکر د خوږ گوتي حالت ليکمه

ده زخمي کړې خپله گوته د سبزي سره ده
نور و ته بيا هم جوړوي دى ترکاري لگيا د
جوړه يې کړې بڼه دخپلې غريبي سره ده
څنگه چې دى خود ژوند ورځې تېروي لگيا د
خه نا اشنا يې دغه گوته د پټي سره ده
ځکه بې غمه ترې سرې وينې تويوي لگيا د
جوړې په زړه کښې خه بدل له دې سماجه اخلي
ځکه هر خه په خپلو سرو وينو لري لگيا د

څوک به مې گرم بولي خو ستا په دې سرو وينو قسم
چې زه دا هر خه چې ليکم د زړه له کومي ليکم

خوک دے؟

ژونده! ستا دکشمکش پہ مرحلو کبئی
پہ اوردو لارو روانو قافلو کبئی
چئی آہ نہء کوی او پبئی ابلئی روان دے
د منزل پہ اسره درومی پہ ازغو کبئی
د غبرت همت نه دک دا سرے خوک دے؟

د آرام پہ بنا پیریو مین نہء دے
د نشو پہ اور انگار لوغرن نہء دے
چئی یی بار د بل غمونه هم پہ سر دی
چئی پہ وچه زمکه بار د وطن نہء دے
د خولو پہ سمندر کبئی مھے خوک دے؟

امارت دے منتظر د چا خولو ته؟
رہا ورخ گوری د چا و تورو شیپو ته؟

هغه څوک د مے چي يي پرورې په قسمت دي؟
هغه څوک دي چي داني يي کړي ترپه توته
د وطن په شنو فصلونو ږلي څوک د مے؟

زه مهجور يم خبر له خپل قانونه
د خوږې لېلي خبريم له مجنونه
د ريا په جامو کله نه تېروزم
راته نه به بنايي نخبني له پښتونه
ماته مه وايه چي خپل او پرد مے څوک د مے

«««««»»»»»

يادگېر نه: زما دا نظم په روزنامه شهباز سمټبر کال 1970م کښي چاپ
شوه و-

د کاروان منځي په سر

روان موټر کښي د کاروان منځي په سر و مه زه
رو غوندي ماته مې زرگي لکه د چا ووئيل
»وکره عظمت ته د وطن د مزدورانو سلام،
خولي خولي شومه ملگري ته مې دا ووئيل

ته د تک تور هوار سرک خوندونه اخله دورمه
ما دلته پرېرېده چې د چا تويي خولي اوگورم
»په اسوبلو د چا تناکي زه تبل غوارم
زه به د چا د لاس پتو کي دلته پرې اوگورم،

چې د کاروان منځي په کلکه او بېره سينه
د تور بنامار غوندي تاويري راتاويري غوندي
د دې سرک په غاړه ناست يمه سوچونه کوم
خواري خواري د غريبانو رايا ديري غوندي

وايم چې دلته چې تپريږي د موټر مالک په درته د چاټيکلې گوتې هم ياديري کله؟ دلته وزگار شو سرک جوړ شو خو نه د غريب د چرته بل خايي کښې به لگيا وي وزگاريري کله

چې په کلک غره کښې ستا موټر لاري ته لار جوړوي وايه اشناد فرهادي همت خښتن څوک د؟ هوار سرک چې پرې تک تور او هم صفا جوړ شو په دې تودو تارکولو سو لوعرن څوک د؟

وايه چې لارو پياده ستره ستومان و کورته ستا عېش کدو ته يې لنډ کړه اسان کړه منزل ټيکلې گوتې او ملاماته ټوله ورځ و لگيا د ټولې ورځ د محنت دې څومره ورکړو بدل؟ بس دومره څه چې وږي تږي او نهر بچي يې ډوډۍ دي و وختي خو او مومي او نه وي د بل نو دا غريب به وي لگيا سبابه بيارادرومي وي به لگيا او جوړوي به دې شاندار محل اوس راته وايه چې په حال د دې غريب اوليکم

او که نغمې اوليکم اوستايمه په زلفې ول ول
اوس هم صفت د چا د شونډو او رخسار اوليکم؟
اوس دې هم خيال دے ستمگره چې به ليکم غزل؟

نا کله نا اوس به قيصې ستا د ظلمونو ليکم
اوس به سامان ستا د ژړا وي خندوم به دې نا
اوس به زما د قلم ژبه وي او ستا ظلمونه
اوس به د يو يو بدل اخلمه پرېردم به دې نا

مهجور غمجن غوندي راپاڅېدمه راغلمه خو
ما په خولو چې بې قيمته وي قسم کرے دے
هر جاگير دار سرمايه دار ته به په ډاگه وایم
چې د وطن په غريبانو دې ستم کرے دے

««««»»»»

د ليونې په مرگ

خلقو لږ ما خو هم خبر کړې. دا غوغا د خه ده
ماته هم ووايئ قيصه دانن سباد خه ده
خه د حسرت او خه د غم ډکه فضا د خه ده
ماته هم وایئ زړه مې چوي دا ژړا د خه ده

دا څوک چې کلي ته او څوک وهدیرې ته غغلي
بنکاري خو داسې څوک مړ شو د زمونږ د کلي

دومره پوهېږم چې د کلي څوک سره مړ شو
يا به هلک ويا بوډا او يا زلمه مړ شو
د چا عزيز و د چا خپل د چا پردې مړ شو
خو دا ماشوم وایي د کلي لېونې مړ شو

سترگې مې سرې دي ژروي مې نن پردي غمونه
وايي رښتيا د لېونو وي لېونې غمونه

خدايگو که نن زمونږ د کلي مشر خان مړ و
هغه چې ځان بولي د کلي نگهبان مړ و

هغه مالک زمونږ د گټې او تاوان مړو
هغه څښتن د بڼې حجرې او لومې مکان مړو

نو مابه نه و دا دومره په مرگي ژرلي
خومره چې نن مې دي په مرگ د لېوني ژرلي

ته چې کاواکه بې خبره په کوڅو گرځېدې
په رڼا ورځ هم گرځېدې په تورو شپو گرځېدې
په سر سرتوره گرځېدې په ابلو پښو گرځېدې
خو چې ژوند وې واک دې خپل ووبې جامو گرځېدې

اوس يې مړ شوې نو په خوښه د ژوندو کښې به چې
اوس تورو خاورو ته چې چې سپينو جامو کښې به چې

د هر ماشوم د لاسه کاني تا په سر زغملې
تا د ځوانانو گزارونه په تهر زغملې
تا د هر چا د لاسه هر څه لکه نر زغملې
مرهم د مالگې دي د تا پرهر پرهر زغملې

نن ليوڼيه ځکه ټول راغونډومه کله
ستا په مرگي په چغو چغو ژرومه کله

تانه پوښتنه چا ونه کړه چې په زړه دې څه دي
 څوک پوهه نه شو په هغه هم چې په خله دې څه دي
 هرچاته بد وي چا ونه کتل چې بڼه دې څه دي
 لېونۍ سترگې دې څه وايي په بانه دې څه دي

لاړې زمونږ د دنيا گۍ نه گيله من لاړې ته
 غمجن د ځکه واړه کله چې غمجن لاړې ته

تا پورې چا به چې څه توبه مسخره کوله
 تا به ځواب کښې معمولي شانتي گيله کوله
 يا به چې چا درته څه سپکه او سپره کوله
 تا به په خپله هم خبره دهغه کوله

خوار نه شي تاته جوړې مونږه خندي بنکارېدو
 لېونۍ نه وي درته مونږه ليوني بنکارېدو

خوار نه شي ستا جوړې زمونږه دنيا خوښه نه وه
 مونږ لېونۍ گڼلې ستا خورښتيا خوښه نه وه
 د خوار غريب دې بي اثره ژړا خوښه نه وه
 د دنيا دارو دې مستي او خدا خوښه نه وه

نو تانه ځان ته اميري نه غريبي خوښه کړه
تا زندگي په هوښياري د لېوني خوښه کړه

مهجوره درومي په څه شان د شاه زلمي جنازه
ځي هديرې ته عجيبه غوندي شاهي جنازه
نه ايساريزې چرته هم په لاره ځي جنازه
نن په اوږو د عقل ځي د لېوني جنازه

د زندگي ستغي سپرې يې لکه خوب تېرې کړې
بني په مزه يې ورځې شپې د لېونتوب تېرې کړې

«««««»»»»»

يادگېرته: زمونږ په کلي کښي يو لېونې ؤ- هغه په کال 1974م کښي په
حق ورسېدو- هسي خو ډېر خلق مري او پېدا کيږي خو د ځينو خلقو
مرگ د سړي څه داسي احساسات راولړوي چې درک يې هغه ته خپله
هم نه لگي- ما دا مرثيه يا نظم د څه داسي احساساتو لاندې ليکلې دے
ځکه چې لېونې زما څه ترېور عزيزنه ؤ- خو لېونې ؤ او زمونږ د کلي ؤ-
دغه وخت زه هائي اسکول وانه کښي ووم-

د خان جبل

ټي وي هم ستا مخامخ د د درته ا م سي لگېدلې
که په سور اور کښې سوځېږي غريب ا م سي څه ليدلې
پوليس گپ در سره ولي خانه دغه ستا ريمانده د م
خو بيا هم د جبل نه تللو دې تا هر وختې ډيمانده د م
ستا په جبل کښې اوسېدل خو يقيني چې ډپر اسان دي
ستا په جبل کښې خو راحت د م خوشحالي ده سهولت د م
که رښتيا راباندې وايې ستا خو جبل نه د م جنت د م
ستا په جبل کښې اوسېدل خو يقيني چې ډپر اسان دي
حال دهغو خلقو گوره چې التايې او بزان دي

داسې جبل کښې دې تېر کړم کاش چې ټول عمر مه جوړ و م
دغه جبل سره د ټولو سهولياتو زما کور و م

«««««»»»»»

غمجن اختر

سحر وختي چې خوشحالي دلي دلي راغلي
چې رپوي سري لويتهې هغه سيلی راغلي
بنکليو جامو کښې شو ارمان د هر ماشوم تر سره
سر په سندرو دي د چم گاونډ جيني راغلي
فضا خوشبويه چاپر چل شو سندريزه غوندي
د خوشحالي دکې لمحې د زندگي راغلي
د خونده دک د خوندي او بختور سحر د
د هري خوانه د اختر مبارکي راغلي

دا د جذبو د خوشحالي او سرمستو اختر د
خو که رښتيا وایمه دا بس د هغو اختر د

د چا چې شپې ورځې بدلې رابدلې نه دي
د چا چې کور د قسما قسم خورا کونو دک د

چې په تندي يې پرځې پرځې خولې نه را درومي
 د چا چې ژوند د عشرتونو راحتونو ډک د د
 بايد هغه دې نن لاسونه په نکريزو سره کړي
 د چا چې کور د بې غمۍ سپين مړوندونو ډک د د
 هغه خو ژاري که اختر د خنداگانو ورځ ده
 په غم لرلې د چا ژوند چې له غمونو ډک د د

زړه چې غمجن وي د خوشۍ په نن سحر کښې څه دي
 څه شو که نوم يې د اختر د د په اختر کښې څه دي

نن زما ورونه بنديوان دي په پردي وطن کښې
 زه خبر نه يم چې د دويي به دا اختر څنگه وي
 خو سوچ کوم چې اخر دويي هم انسانان دي ربه
 دوي هم پوهيږي چې به دلته نن سحر څنگه وي
 سر په زنگون به څوک په خيال کښې محبوبه يادوي
 او څوک به ژاري چې زما به نن تېر څنگه وي
 دوي په اختر هم اغوسته نه شي نن نوې جامې
 سوچ به کوي چې به نن حکم د افسر څنگه وي

زه هم سپېره يم د اختر په ورځ ژړا کومه
 د چاپه ياد کښي دا عبثه مشغولا کومه
 اختر خونوم د خوشحالي د خو هغو ته نه د
 خوک چې د بد نصيب د لاسه په بد حال پراته دي
 خوک چې د يوې يوې آنې خبر غواړي په نوم د الله

په خاورو خريي لاس نيولي کوي سوال پراته دي
 د چا د ژوند ملگري لارل همپشه د پاره
 د چا کورونه شوتالا واله کنگال پراته دي
 د سياست د لاسه کوندي د چا خوندي لونه
 او د چا ورونه ترمي ترمي په بنگال پراته دي

مهجوره شه؟ که تش به نوم په ټول وطن اختر د
 د ژړا دک په غم لړلې او غمجن اختر د

««««»»»»»»

يادگېر نه: ما دا نظم د بنگله دېش د بېلېدو په وخت ليکله و کله چې
 زمونږ نوي زره (90000) فوځ د هندوستان په بېلا بېلو کمپونو کښي د
 جنگي قبيانو ژوند تېر و.

يو شاعر ملگري ته وصيت

که بيمار یم لږ مې خيال په ماه و سال که
د اويا کالونو تېر شومه ته خيال که
زه د مني زيړه پانه یم د ونې
چې در پر بوزم خاور به مې پائمال که
لکه ډېره بکلې پانه د سيمرغ
د يادونو په کتاب کښې مې سنبال که
د حالاتو له سيلۍ مې مرقد ژغوره
هسې نه چې خاوره يوسي ما کنگال که
د شعرونو مقبره کښې زمما قبر
درنه ورک نه شي زيارت يې کال په کال که
که دې وس ورسېد جوړ ترينه کتاب که
ورک شعرونه راپېدا مې له عيال که
دغه کار ته تر مودې مودې مه گوره

ابتدا يې که دې زړه غواړي امسال که
 دېره ښکلې ديباچه پرې نو شته کړه
 د يادونو ترې چاپېره يو دېوال که
 چې کتاب پرې دگلونو باغيچه شي
 هغه ښکلې ښکلې تکی استعمال که
 د ياری مې دومره حق درباندي نشته
 خوتۀ خېر دغه کار وکړه ما خوشحال که
 په قيامت کښې چې يو بل ته غاړپوځو
 دغه کار به د ياری هم استدلال که
 په سلگو د زنکدن کښې به زۀ وایم
 چې مهجور په دا ښېکړه لازوال که

«««««»»»»»

يو شعر

گل چې ستايې ازغي هم بدمۀ گنه
 دا خو ازغي دي چې گلونه ژغوري

بغاوت

وخته چې بيا دې ورځې شپې ځوريزي
وينم او وايمه چې بڼې ځوريزي
ستا په تندي اي کائناته گورم
عن چې وړې وړې ذرې ځوريزي
دې وينو څښکونکي ازمري ته زما
هم د حالاتو ارادې ځوريزي
خبر د ځو توان د دې ليدونه لرم
چې حيا ناکې پښتنې ځوريزي
خدايه آلپچې فولادي غواړمه
چې يې مړوند ته زولني ځوريزي

د وخت ظالمه ډېر منت دې كوم
بس كه بس نور مې په گسومه وهه
ډېر او شو ډېر ا م سامراجي ظالمه
نور مې كاروان د تلوسومه وهه
دا وينې زوي د غريب دي غټه
دا شراب گوره په كاسومه وهه
د زور گپري نشه كينې مست سريه
بس د م نور حق د پښتنومه وهه

نه منې؟ بښه ده نو اوس خپله گوره
اوس د اوچتو بنگلو درز ته ټينگ شه
منت زاري ته د هيچا نه منې
اوس د پښتون د ټوپك ډز ته ټينگ شه
مه جوره! اوس دې زغمي وار د پښتون
راغلي مېدان ته اوس دا گزته ټينگ شه

««««»»»»»»»

يادگېر نه: ما دا نظم هغه وخت ليكلې ، كله چې بهتو صېب د هغه وخت
صوبه سرحد (پښتونخوا) او بلوچستان حكومتونه مات كړل-

د پرېغل د خوکی بازه

د غلیم د ارادو د زرکو شلې کړه وزرې
شابه بیا په مخه واخله دغه شنی سپینی کونترې
د حالاتو ګډ وډي ته دهوا مخالف زور ته
چې زړه وانه چوې ګوره ته الوت کړه لرې لرې
بیا په زور دې وزرو یو فضا کړه ځان سازه
د پرېغل د خوکی بازه

نا خبرې د حملې نه سپل سپل شنی ډبرې ګرځي
وزر جوړ کړه یو ګزار ته چې یو یو شي ډبرې ګرځي
غړی چګې دې نیولې مردار خورو په مردارو
زلزله یې په دنیا شه تپوسان بې ویرې ګرځي
ته باچای یې د مارغانو اراده وکړه درازه
د پرېغل د خوکی بازه

ته بې خوفه بې خطره د پرېغل نه تر شواله
د خوانۍ په طاقت گرځه د جنوب نه تر شماله
استعمار د ازمري هم کړه هوسۍ ته بې مجاله
هر غرور هره مستي هم چې د شپږ اوځي له خياله
ستا نر غوندي او از د زور اور له هر اوازه
د پرېغل د خـ وکي بـ ازه

ستا پنجې دي زما خوښې نوم دې هم د په ما گران
له خوښۍ نه په خدا شم ته چې گرځي په اسمان
د بدبې ته دې حېران يم بې وقعته کړي مارغان
يو وخت داسې و چې وو ستا هر صفت د مسلمان
خو افسوس چې هغه لارل نا خبر يو مونږ له رازه
د پرېغل د خـ وکي بـ ازه

ستا گزار چې تندرېز د په دنيا د شنو کونټرو
و تسخير د کائنات د صحابه رض نيت بې وزرو
تمنا د شهادت ته ضرورت نه وي د زغرو
شهبازي گزار ته نه وي وخت د چغو د خبرو

ناخبر و ابو جهل هم له مغوذرض او له معاذه رض
د پرېغلل د څوکي بـازـه

په محل کښي مناسب نه دي ستا خالي او ستا خلي
د پرېه بد ښکاري مانو کښي بازه ستا د خالي خلي
أَشْدَاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ يَاسْت
بِأَنان چانه دي ليدلي چې د يو بل سره ښلي
د مرحوم امت صفت د ټاکښي اوس هم ترو تازه
د پرېغلل د څوکي بـازـه

تاته اوس هم شابه ياده شهبازي د پلار نيکه ده
هاي افسوس زمونږ نه هېره نن ماضي د پلار نيکه ده
زندگي مو کله ياده حجازي د پلار نيکه ده
تاته ياده په بڼه ډول زندگي د پلار نيکه ده
ته د وخت د تېرېدو نه ځکه گرځي بي نيازه
د پرېغلل د څوکي بـازـه

ژاړم ځکه نشاني د تېر امت وينم په تا کښي
د بخښلو او وژلو وو خو يونه په هرچا کښي

تۀ یؤ نخښه د مرحوم امت یې پاتې په دنیا کښې
ستا جرات ستا حوصله ده په امت د مصطفیٰ کښې
ستا په شان په هر باطل به وه حمله د دوي ممتازه
د پرېغلل د څوکې بـازـه

ستا په زور کښې د وزرو عجیبه شان زور گیري ده
په پنجه کښې چې ستا راشي دايې نخښه دمرگي ده
ستا صفت خپر شکن دے ستا حمله هم جېدري ده
د مارغانو په سومنات دې اراده د غزنوي ده
د مهجور د زړگي سره د محمود د زړۀ اياز
د پرېغلل د څوکې بـازـه

«««««»»»»»

یؤ شعر

اے شپونکیه د شنو غرونو ستا شپېلی کښې زندگی ده
اسویلے پکښې غږیږي اسویلے ستا د زړگي ده

پښتون ته

اے بهادره غېرتي پښتونه
اے ننګيالیه سرحدي پښتونه
اے د اسلام او د پښتو خاونده
چې يې شېدا په ازادي پښتونه

زړه خو مې غواړي چې دې وستايمه
خو دا لفظونه به له کومه غواړم
پښتونه ځوانه که د پلار غوندي شوي
نو ستا په پلار پسې به ونه ژاړم

پښتونه ځوانه ځواني ښکلې لري
چې خفه نه شي څو عېبونه هم شته
منم چې ژبه خود پلار وايي ته

د پلار دې نور خو ميراثونه هم شته
د پلار شړي هم درته پاتي خوده
گوره چې هلته پتلونونه هم شته؟

پښتونه ځوانه ابدالي څوک و
تاته معلوم دے تنگياله پښتون و
خه لري ياد شېرشاه سوري څوک و
هو هو خبريې برياله پښتون و
وروره خوشحال د اکوړي څوک و
افرين پوي يې تورياله پښتون و
پښتونه ځوانه گوره پر نه شې ته
د زمري زويه چې گيدر نه شې ته

ځان ته دنيا چې کوم چرانه نه کړي
دا بي همته به پښتون څنگه وي
خپله لېلي چې له سر گرانه نه کړي
داسې عاشق رښتيا مجنون څنگه وي
چې د غليم خونه پرې ورانه نه کړي
اثر د هسې ځيگر خون څنگه وي

چې صدقه خپل زر له ځانه نه کړي
دغه قارون د بل قارون څنگه وي

پښتونه ځوانه پي د مور يادوه
آ غبرتي شوده خو تا څښکلي دي
انجام يې څه شو هغه نور يادوه
کوم چې اوده له دې دنيا تللي دي
ته دنیکا نو هغه شور يادوه
چې له دنيا په شور د چا تللي دي
چا کره اباده غبر اباده دنيا
خو هائے افسوس چې نن د چا ده دنيا
زه چې شم ځوان نو ابياري به دې کړم
د پښتون خاورې دا لوظونه کوم
کوشش بيا بيا د ابادی به دې کړم
لوظ کوم څو قسمونه کوم

د حيا دارو په حيا مې قسم
د وفا دارو په وفا مې قسم
د عاشقانو په ژړا مې قسم

د حسینانو په ادا مې قسم
د چگو غرونو په هوا مې قسم
او د شنو ونو په نخامې قسم
د سرو گلونو په گډا مې قسم
د بلبلانو په غوغامې قسم
د خوشحالو په شنه خندا مې قسم
او په موسم د پرېغل خوا مې قسم
په انتظار د چا دمې قسم
او د بیلټون په ورځ رڼا مې قسم
په کار نامو د پېوندا مې قسم
په سیاست د شهزادا مې قسم
په دغه خپل بېگا سبامې قسم
د ازادۍ په ابتدا مې قسم

په بې وسلې کرې غزا مې قسم
او دایمان په ولولا مې قسم

چې لا تر اوسه امزریان پکښې شته
چې لا تر اوسه مومنان پکښې شته

قطعات

غوڅول د پردو زورونو اسان کار دے
د زخمي زورونو ملهم پټي مشکل دي

راشه دا کارونه زده کړه چې سرے شي
سریتوب د غوڅو زورونو رغول دي

وايه کال 1969م

««««»»»»»

بيلوي سره دوه ورونه په بېگا يا په سبا کښي
عجيبه غونډې منظر دے په نقشه د پښتونخوا کښي

د پوال هسک دے ترې ديدن ته دغري هسکول گران دي
په ارمان به يو بل گورو د سپورمي بنکلي رنا کښي

««««»»»»»

ته پروني قيصه هم مه ماته کوه
خو حار دي شم وعده هم مه ماته
دي تا په يوه مسکاماتي بي گلّه
بنکليه زما توبه هم مه ماته

««««»»»»»

سترگي هر خوا اڀوم د چا په تمه
د زخمي زړگي زمانه درمان ورک دے
خوارمان دے چا ته پته نشته خدايه
چي زمانه خومره بنگلے جانان ورک دے

«««««»»»»»

اشنا دا شه عجب سرے يمہ زه
شومہ جوت په عاشقانو کښي زه
بیمار دي زه يمہ خو تا غواړم
د هسپتال په بیمارانو کښي زه

نوبار کال 1973م

«««««»»»»»

ليډرانو ته

مونږ ته لالچ د دولت مه راکوي
زمونږ دا خپله غريبي بنه ده
خو مونږ له کاره په جلسو مه باسي
زمونږ دا خپله مزدوري بنه ده

واڼه کال 1969م

«««««»»»»»

چي ډي په زړه باندي داغونه راكړل
 بيا ډي رټلي ځوابونه راكړل
 غلے سرے يم په خله نه وایمه
 گني تا څومره تكليفونه راكړل

مډل اسكول كړمه كال 1964م جماعت هشتم

«««««»»»»»

عشق مي رښتونے دے دعویٰ کومه
 که سر بدل دیو دیدار غواړي
 خود ا قيصه خوراته گرانه شوه اوس
 چي د خان لور ده موټر کار غواړي

مډل اسكول كړمه كال 1964م جماعت هشتم

«««««»»»»»

چي پښتو د كليوالو په شان نه كړي
 بيا پښتون چي ځان ته اونه وائي گوره
 د ترلي مي د كمڅو سره سم نه دي
 ستا دا ښكته لېدلي برېت تر بوره

مډل اسكول كړمه كال 1964م جماعت هشتم

«««««»»»»»

اشنا چې نه منې زما خبرې
 بنه ده نو خوښې مې دي ستا خبرې
 خدايېگو اشنا چې خه خبره خوده
 چا درته کړې دي نن بيا خبرې

«««««»»»»»

هيڅ يې هم قدر د جمهور نه کوي
 مستر بهتو د کړسې وپش غواړي
 د جمهوري گتې اميد يې نشته
 ځکه مجيب اوس بنگله دپش غواړي

«««««»»»»»

سياست په عاشقي کښې هم شروع شو
 مساوي تقسيم د بنکليو هم پکار دے
 څوک ساړه ساړه اهو نه کوي بيا هم؛
 يو نيم کس د ټولو بنکليو جاگير دار شي

«««««»»»»»

ز مونږ خبره به وي بله بله
خو ترې دنيا جوړوي بله بله
زما يوه بس ده هغه نور دي اشنا
چې هره ورځ خوښوي بله بله

واڼه کال 1969م

«««««»»»»»

ما ورته وپل چې ښه د کار خلق دي
د ښه کردار د ښه گفتار خلق دي
جانان مې رو غوندي په غوږ کښې او وې
«دا شاعران هم ښه وزگار خلق دي،»

«««««»»»»»

مدام د ننگ او د غېرت خبرې
او د خپل ملک او د ملت خبرې
خلق دې خپر د ځه هرڅه وائي
مونږ به کوو د محبت خبرې

«««««»»»»»

د غېرت په سر بازي کښي چې شي وروستو
 شرموي چې د قام غړي په شرمونو
 د ترلې مې حيا دارې کمځي ښي دي
 که تر بور مې خو نازيري په برېتونو

واڼه کال 1969م

«««««»»»»»

د دنيا په هر يو ښکلي څيز مين يم
 زه په حسن مين يم په خلقونۀ
 هر څښتن د تورو سترگو زما يار د م
 زه په وارو مين يم په يوۀ

«««««»»»»»

ترينه اوري که تروې ترڅي خبرې
 خو حق تل خوري د باطل سره ډغري

تاريخ وياړي د روښان په ملنگانو
 که لښکري د اکبر وې زور اوړي

«««««»»»»»

له کور چې اووځي پښتنه بي پردې
جامې يې هم وي داسې سپکې غوندي

چاته به ښکلې لکه حوره ښکاري
خو ماته ښکاري د شيشکې* غوندي

*شيشکه مسيد و کښې نخري ته وائي-

«««««»»»»»

سري ټول په نوم سري دي خو ښاغلي دي ټول چرته
دا ازلي برخه رسي يـؤ نيم بختور ته

لرپښتون که سترگې پټې کړې چې خپر د زه خو بچ يم
د بونود مور بوئي به را رسيږي پښور ته

«««««»»»»»

ہائیکو

کشلي ځووني زيره پگري، دې په سر
داسې کشيږي لکه وليژدې چې
په دواکي جينگ د مني زيږې گېلې

«««««»»»»»

زه تا په خوب کښې ته ما خوب کښې وينې
چې زه ځان خوب کښې ته ځان خوب کښې وينې
راشه بدل کړو چې خوبونه سره

«««««»»»»»

دا بېر سر څيري گربوان يې ولې؟
ما وې چې دا لېونې ستا مينې کړم
اشنامې وېل چې دهشت گړد لیده شي

«««««»»»»»

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**